

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA

EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Integrace imigrantů v Evropské unii

Immigrants' Integration in the European Union

Student: Tereza Rafajová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Boris Navrátil, CSc.

Ostrava 2012

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání bakalářské práce

Student: **Tereza Rafajová**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210R004 Eurospráva
Specializace: 00 Eurospráva
Téma: Integrace imigrantů v EU
Immigrants' Integration in the EU

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Migrace a imigrační politika v EU
 3. Integrace imigrantů do společnosti v EU
 4. Zkušenosti s integrací imigrantů v ČR
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

GUILD, E., K. GROENENDIJK, C. A. GROENENDIJK a S. CARRERA. *Illiberal liberal states: immigration, citizenship, and integration in the EU*. Farnham: Ashgate Publishing, 2009. 414 s. ISBN 978-07-5467-698-0.

RÁKOCZYOVÁ, M., R. TRBOLA a J. VYHLÍDAL. *Lokální strategie integrace cizinců v ČR II*. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2011. ISBN 978-80-7416-089-9.

SARTORI, G. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci: Esej o multietnické společnosti*. Praha: DOKOŘÁN, 2011. 146 s. ISBN 978-80-7363-380-6.

INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION. *Addressing the Irregular Employment of Immigrants in the European Union: Between Sanctions and Rights*. Budapest, 2008. 328 s. ISBN 978-92-9068-449-7.

OECD. *From Immigration to Integration: Local Solutions to a Global Challenge*. 2006. 322 s. ISBN 978-92-6402-896-8.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Boris Navrátil, CSc.**

Datum zadání: 25.11.2011

Datum odevzdání: 11.05.2012



prof. Ing. Karel Skokan, Ph.D.
vedoucí katedry



prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežné prohlášení o samostatném vypracování bakalářské práce

„Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně“.

Zároveň bych chtěla na tomto místě poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce, Ing. Borisovi Navrátilovi, CSc., za odborné vedení, užitečné rady a trpělivost, které mi pomohly k vypracování této bakalářské práce.

V Ostravě, dne 11. 5. 2012



.....
podpis

Obsah

1	Úvod	3
2	Migrace a migrační politika EU	5
2.1	Historický vývoj společné migrační politiky	5
2.1.1	Vývoj od konce 80. let po Schengenskou dohodu	5
2.1.2	Schengenská dohoda	7
2.1.3	Maastrichtská smlouva	8
2.1.4	Amsterodamská smlouva	9
2.1.5	Program z Tampere	9
2.1.6	Haagský program	10
2.1.7	Lisabonská smlouva	11
2.1.8	Pakt o imigraci a azylu	11
2.1.9	Stockholmský program	12
2.2	Aktuální otázky migrační politiky EU	12
2.2.1	Modrá karta EU	13
2.2.2	Evropská úprava boje proti obchodování s lidmi v souvislosti s právem azylovým a migračním	15
2.3	Financování migrační politiky Evropské Unie	17
2.3.1	Financování migrační politiky EU v letech 2007-2013	17
2.3.2	Financování migrační politiky EU v letech 2014-2020	18
3	Integrace imigrantů do společnosti v EU	20
3.1	Vymezení pojmu integrace	21
3.2	Integrace státních příslušníků třetích zemí a Evropská agenda pro integraci státních příslušníků třetích zemí	23
3.3	Nástroje EU na podporu integrace	26
3.4	Mezináboženský dialog	29
3.5	Integrace imigrantů ve vybraných zemích EU	32
4	Integrace imigrantů v ČR	36
4.1	Cizinci na českém trhu práce	37
4.2	Integrační funkce úřadů práce v ČR	43

4.3	Funkce a postavení organizací neziskového sektoru v procesu integrace imigrantů.....	46
4.4	Postavení uprchlíků a jejich integrace v České republice.....	50
4.5	Financování integrace cizinců v ČR	52
5	Závěr	55
	Seznam použité literatury	58
	Seznam zkratk	64
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
	Seznam tabulek a grafů	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 Úvod

Migrace obyvatelstva utvářela dějiny lidstva od prvopočátku až do dnešní doby. Tento jev není nijak novým fenoménem, to co způsobuje tuto problematiku zvláštní a zneklidňující je změna povahy migrace a její vnímání západními společnostmi. Po druhé světové válce se Evropa stala kontinentem migrace. Novodobé události přivádějí obyvatele zemí Evropy k obavám z přílivu cizorodých přistěhovalců. Pokud dříve představovalo přistěhovalectví kulturní či nanejvýš sociální hrozbu, v dnešní době stále více Evropanů po událostech, jako bylo například 11. září, vnímá přistěhovalectví jako hrozbu bezpečnostní.¹

Vzhledem k této skutečnosti státy přehodnocují své přístupy k integrační a migrační politice a projevují snahu o co nejefektivnější a koordinovaný přístup k provádění těchto politik. Problematika integrace je celosvětovým, ale také celoevropským aktuálním a významným společenským jevem.

Vybrané téma jsem se rozhodla zpracovat proto, že jeden z mých příbuzných je cizí státní příslušník a žije v České republice. Tento fakt byl pro mne silnou motivací a zároveň výbornou příležitostí, dozvědět se více o postavení a integraci imigrantů jak v Evropě, tak v České republice. Dalším důvodem je, že se v mém okolí pohybují imigranti, se kterými často komunikuji. Posledním důvodem je můj osobní postoj a zájem o cizí země, kultury a zvyky.

Hlavním cílem mé bakalářské práce je analyzovat obecnou problematiku integrace cizinců, charakterizovat integrační politiku, její vznik, vývoj a problémy, ale také nedostatky a to jak v Evropě, tak v České republice.

Pro naplnění cíle této práce je zvolena následující struktura, která tuto práci dělí do třech hlavních kapitol.

¹ BARŠOVÁ, Andrea a Pavel BARŠA. *Přistěhovalectví a liberální stát: Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Adamov: MIKADAPRESS s.r.o., 2005. ISBN 80-210-3875-6.

První kapitola je věnována migraci a migrační politice EU. Tato kapitola se věnuje historickému vývoji společné migrační politiky a zmiňuje jednotlivé milníky v její historii. Druhá část této kapitoly přibližuje aktuální problémy imigrační politiky, kterými jsou například Modrá karta EU, nebo evropská úprava boje proti obchodování s lidmi v souvislosti s právem azylovým a migračním. Třetí a poslední část této kapitoly je soustředěná na financování migrační politiky.

Druhá kapitola je zaměřena na integraci imigrantů v EU. Komplexně objasňuje problematiku integrace, sleduje odpovědi na tyto tři otázky: Koho máme integrovat? Jak ho máme integrovat? A proč ho máme integrovat? Dále tato kapitola přibližuje situaci imigrantů ze třetích zemí a jejich situaci v EU. Následně se tematicky dotkne vymezení nástrojů EU, kterými podporuje integraci imigrantů, ale také multikulturního dialogu, který je v posledních letech velmi důležitým prostředkem k podpoře efektivní integrace imigrantů do společnosti. Jako poslední popíše problematiku integrace a přistěhovalectví ve dvou evropských zemích, a sice v Dánsku a Francii.

Třetí kapitola poskytuje náhled do problematiky integrace imigrantů v České republice. Podrobněji se věnuje situaci cizinců na českém trhu práce, integračním funkcím úřadů práce, dále postavení neziskového sektoru a v neposlední řadě se zaměří na postavení uprchlíků v ČR a jejich integraci. K části o postavení uprchlíků v ČR se váže také příloha č. 1, která popisuje příběh jedné africké rodiny žijící v České republice. Tento příběh jsem nazvala jako: Subjektivní pohled uprchlíků na integrační proces v ČR. V poslední řadě se tato kapitola zaměří na financování integrace cizinců v ČR.

2 Migrace a migrační politika EU

Mezinárodní migrace je objektivně existující jev, který bude trvat tak dlouho, dokud budou existovat rozdíly v bohatství a rozvoji mezi různými regiony světa. Tento samotný fakt může být zdrojem příležitostí, protože lidský faktor a ekonomická výměna umožňuje lidem usilovat o dosažení svých cílů. Celý tento proces může výrazně přispět k hospodářskému růstu Evropské unie a členských států, které potřebují příliv migrantů buď z důvodu stavu svých pracovních trhů, nebo demografie.²

Proto je jednou z velkých výzev současnosti koordinovaný přístup ke společné migrační politice. Příliv legálních a ilegálních přistěhovalců souvisí s celou řadou mezinárodních otázek, jako je například boj proti mezinárodnímu organizovanému zločinu, ochrana před terorismem, globalizace světové ekonomiky, kooperace s třetími zeměmi a další.³

2.1 Historický vývoj společné migrační politiky

V následující části nastíním historický vývoj společné migrační politiky od konce 80. let až po současnost. Soustředím se na jednotlivé smlouvy a nato, jaké změny v celkovém vývoji přinesly.

2.1.1 Vývoj od konce 80. let po Schengenskou dohodu

EHS na začátku své působnosti nedisponovalo pravomocemi v oblasti vstupu a pobytu občanů třetích zemí na území členských států, přesto poměrně brzy a to již v roce 1974 orgány EHS přijaly politické a legislativní kroky, které umožňovaly koordinovaný přístup k otázkám souvisejícím s migrací. V lednu 1974 vyzvala Evropská rada poprvé k vypracování akčního programu podporujícího obyvatelstvo migrující za prací a tím také podpořila volný pohyb v EHS. Je přitom zajímavé, že rezoluce Rady nerozlišovala mezi ochranou imigrantů z členských zemí EHS a mezi přistěhovalci ze třetích zemí.

²European Pact on Immigration and Asylum. In: 13440/08. Brussels, 2008. Dostupné z: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/08/st13/st13440.en08.pdf>

³ SCHEU, Harald Christian. *Aktuální otázky migrační politiky Evropské unie*. Praha: Vysoká škola finanční a správní. ISBN 978-80-7408-031-9.

V prosinci 1974 Evropská komise (dále jen EK) představila svůj návrh Akčního programu ve prospěch migrujících pracovníků a jejich rodin. EK zde označila problematiku migrujících pracovníků, jako jeden z největších sociálních problémů. EK upozornila na některé klíčové skutečnosti. Například vyzdvihla rok 1960 jako rok, v němž došlo k dramatickým změnám, které se týkaly jak rozsahu, tak povahy migrace. Kupříkladu v roce 1959 z celkového počtu migrujících tvořili jednu třetinu přistěhovalci z třetích zemí a tři čtvrtiny tvořili migrující z EHS. Naproti tomu v roce 1973 se situace naprosto změnila. Přistěhovalci ze třetích zemí tvořili tři čtvrtiny a jednu třetinu tvořili přistěhovalci z již devíti členských států EHS. Jeden z hlavních tehdejších problémů spočíval v nedostatečné integraci migrujících pracovníků a to jak ze třetích zemí, tak ze zemí EHS. I když si většina plnila své právní povinnosti, nebyly jim poskytovány dostatečné právní záruky. EK vycházela z toho, že postavení občanů třetích zemí se zásadně liší od postavení migrujících občanů z EHS. Jako klíčový princip vyzdvihla EK právo na volný pohyb ekonomicky aktivních občanů členských zemí. Na základě tohoto pokroku výslovně rozlišila mezi migranty třetích zemí a členských států. V roce 1974 EK zdůraznila další z hlavních problémů, kterým byla nelegální migrace. Podle tehdejších odhadů v roce 1973 pobývalo na území EHS přibližně 600 000 nelegálních migrantů. EK na základě tohoto problému navrhla diskusi o právních opatřeních proti vykořisťování nelegálních migrantů. Rada schválila akční program s rezolucí z 9. 2. 1976, vyjádřila souhlas ohledně nutnosti dialogu a koordinace s třetími zeměmi a zároveň potvrdila nutnost společného a koordinovaného přístupu proti nelegální migraci.

V roce 1976 EK předložila návrh směrnice, která se týkala harmonizace legislativy členských států v oblasti nelegální migrace a nelegálního zaměstnání. Tento návrh se nesetkal s pozitivními reakcemi. V první řadě vyjádřil nespokojenost Evropský parlament. Poté EK zapracovala do modifikovaného návrhu například právo na odměnu za „nelegální“ vykonanou práci. Tento návrh směrnice nebyl z důvodu odporu ze strany členských států Radou nikdy přijat. V roce 1977 bylo zakotveno rozlišování mezi migrujícími občany členských států a občany třetích zemí.

Úprava zacházení s dětmi migrujících pracovníků ve školách přijímacích států, které jsou dětmi občanů členských států, kteří získali zaměstnání v jiném členském státě, je zakotvena ve Směrnici 77/486/EHS ze dne 25. července 1977. Děti v této situaci mají plný nárok na bezplatnou výuku v oficiálním jazyce členského státu.

2.1.2 Schengenská dohoda

Jedním ze zásadních prvků evropské integrace bylo od jejího začátku odstraňování právních a ekonomických překážek pro přeshraniční mobilitu osob a zboží. V úplném prvopočátku schengenský systém vykrystalizoval na problémech, které se týkaly neprůchodnosti německo-francouzských hranic. V roce 1984 Francie a SRN poprvé formulovaly zásady budoucí schengenské spolupráce. Avšak většina států tehdejšího EHS Francii a SRN nepodpořila. Následně 14. června 1985 v lucemburském městě Schengen pět souhlasících států, mezi které patřila Francie, Belgie, Lucembursko, Nizozemsko a SRN, uzavřelo mezistátní smlouvu mimo struktury EHS – signatářské státy dohody.⁴

Schengenská dohoda z počátku nepožadovala úplné zrušení kontrol na vnitřních hranicích, ale pouze jejich výrazné omezení. Tato skutečnost například zahrnovala omezení kontroly u osobní silniční dopravy na pouhé monitorování provozu s náhodnými kontrolami a zjednodušení byrokratických procedur u přepravy zboží.

V dlouhodobém výhledu Schengenská dohoda předpokládala postupné a úplné odstranění vnitřních hranic namísto jedné vnější hranice. Další výhled spočíval v postupném odstraňování kontrol na vnitřních hranicích a v posilování kontrol na vnějších schengenských hranicích.

Schengenská spolupráce byla začleněna do Evropské unie v právním rámci Amsterodamské smlouvy z roku 1997.⁵

⁴ SCHEU, Harald Christian. *Aktuální otázky migrační politiky Evropské unie*. Praha: Vysoká škola finanční a správní. ISBN 978-80-7408-031-9.

⁵The Schengen area and cooperation. In: *Europa: Summaries of EU legislation* [online]. 03.08.2009 [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/133020_en.htm

2.1.3 Maastrichtská smlouva

Maastrichtská smlouva, která byla podepsána 7. února 1992, vstoupila v platnost 1. listopadu 1993. Tato smlouva byla důležitým mezníkem v cestě ke společné migrační politice. Smlouva o Evropské unii zařadila otázky týkající se azylu, kontrol na vnějších hranicích EU, migrační politiky a politiky vůči občanům třetích zemí do nově vzniklého třetího pilíře, čímž tuto agendu otevřela pro mezivládní spolupráci na úrovni EU. Tato spolupráce byla však brzy považována za nedostatečnou a neúspěšnou, a to zejména z důvodu, že v tak citlivých otázkách byla jednomyslnost všech členských států jen těžko dosažitelná. A prakticky se ani nepodařilo přijetí právně závazných norem.⁶ Jednou z významných inovací, které Maastrichtská smlouva přinesla, je zavedení evropského občanství. „Zavádí se občanství Unie. Každá osoba, která má státní příslušnost členského státu, je občanem Unie. Občané mají práva a povinnosti stanovené touto smlouvou.“⁷ Jak je uvedeno ve Smlouvě, tímto občanstvím se Evropanům udělují nová práva, a to například právo se svobodně pohybovat a pobývat na území členských států, dále to je právo volit a být volen do Evropského parlamentu. Dalším novým právem je právo na diplomatickou a konzulární ochranu členského státu, ze kterého pochází, na území třetí země, ve které nemá jeho stát své zastoupení. V souladu s článkem 138d má každý občan Unie petiční právo k Evropskému parlamentu a zároveň v souladu s článkem 138e právo obracet se na veřejného ochránce práv.

⁶ SCHEU, Harald Christian. *Migrace a kulturní konflikty*. První. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0.

⁷The Maastricht Treaty. In: *EUROTREATIES* [online]. Maastricht, 7. 2. 1992 [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: <http://www.eurotreaties.com/maastrichtec.pdf>

2.1.4 Amsterodamská smlouva

Amsterodamská smlouva z roku 1997, která vstoupila v platnost v roce 1999, přinesla nový právní základ migrační politiky. Došlo zde k přesunu vízových záležitostí, migrační a azylové politiky z třetího pilíře do pilíře prvního tzn. do oblasti komunitárního práva. Rada EU získala legislativní pravomoc v oblastech víz, legálního pobytu na území členských států EU, v oblastech kontroly hranic, dále v oblastech azylu a azylových řízení, přistěhovalectví a nedobrovolného pobytu včetně navrácení osob, které neoprávněně pobývají v některém z členských států. K plné realizaci komunitární migrační politiky došlo teprve po uplynutí pětiletého přechodného období, na kterém se členské státy shodly, a to v letech 1999-2004. Během tohoto období platily v záležitostech migrace a azylu jen omezené pravomoce Evropského soudního dvora. Velká Británie, Irsko a Dánsko prosadily tzv. mechanismus opt-out. Tento mechanismus vyjadřoval, že bez svého dodatečného souhlasu nebyly tyto státy vázány normami společné migrační politiky.⁸

2.1.5 Program z Tampere

Evropská rada ve finském Tampere se konala 15. a 16. října 1999. Závěry z tohoto zasedání přesněji definovaly směr společné migrační politiky v oblastech azylu a migrace. Na summitu ve finském Tampere představitelé členských států zdůraznili nutnost komplexního přístupu k migrační problematice, který zahrnuje např. opatření proti chudobě, zlepšení životní situace a posilování demokracie a ochrany lidských práv v třetích zemích. V souvislosti s fenoménem nelegální migrace zdůraznila Evropská rada především boj proti obchodování s lidmi a proti ekonomickému vykořisťování přistěhovalců a žádala legislativní opatření pro kriminalizaci a potrestání těchto činů. Jako součást řízení migračních proudů byla zmíněna i otázka bezpečnosti hranic a spolupráce členských států při kontrolách hranic.⁹

Evropská komise se aktivně zapojila do diskuze o evropské migrační politice, a to v letech 2000 a 2001, tzn. po summitu v Tampere. Jednou z hlavních otázek nebylo, jak

⁸ SCHEU, Harald Christian. *Migrace a kulturní konflikty*. První. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0.

⁹ TAMPERE EUROPEAN COUNCIL 15 AND 16 OCTOBER 1999: PRESIDENCY CONCLUSIONS. In: *European Parliament* [online]. 1999 [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm

zabránit migraci, ale jak maximalizovat pozitivní následky plynoucí z migrace, a to jak ve prospěch EU, tak ve prospěch imigrantů a zemí jejich původu.

Evropská komise ve svém sdělení také zmínila a upozornila na nedostatek spolehlivých informací o legální a nelegální migraci a zároveň slíbila zvýšení kvality výzkumu a sběru informací v oblasti migrační politiky.¹⁰

2.1.6 Haagský program

Na program z Tampere navazoval Haagský program, který byl Evropskou radou přijat 5. listopadu 2004 a stanovil strategické přístupy a cíle pro období 2005-2010. Tento program vyzdvihuje důležitost legální migrace a zmiňuje tzv. Společný evropský azylový systém.

V prosinci 2005 představila Evropská komise Plán politiky v oblasti legální migrace. V tomto plánu upozornila na důležitý fakt, že účinná migrační politika nespočívá v omezování se na nástroje pro přijímání imigrantů, ale na opatřeních sloužících k jejich integraci.

V roce 2006 předložila Evropská komise priority boje proti nelegálnímu přistěhovalectví státních příslušníků třetích zemí. Migrační vlny ze třetích zemí jsou dosud doprovázeny skeptickým přístupem členských zemí EU. Jde zde také o kulturní a myšlenkové rozdíly, které si někteří z imigrantů s sebou na evropskou půdu přinášejí. I když je multikulturalismus velkým trendem, Evropská komise ve svém sdělení uznává, že vnímání migrace ze strany veřejnosti v členských státech je důležitým faktorem.

Ve svém sdělení z 11. září roku 2007 EK analyzuje opatření, která se týkala přijetí a integrace státních příslušníků třetích zemí. Toto dělení bylo směřováno jak na úroveň jednotlivých členských států, tak i na úroveň EU. Evropská komise také opět upozornila na důležitost integrace imigrantů do společnosti. Dále se zmínila o významu dialogu mezi kulturami a dialogu mezi náboženstvími. Tato forma pomoci by měla v budoucnu přispět k potlačování rasismu a extremismu.¹¹

¹⁰ SCHEU, Harald Christian. *Migrace a kulturní konflikty*. První. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0.

¹¹ Tamtéž.

2.1.7 Lisabonská smlouva

Lisabonská smlouva byla podepsána dne 13. prosince 2007 a vstoupila v platnost dne 1. prosince 2009. Hlavním přínosem Lisabonské smlouvy je větší zapojení Evropského parlamentu v otázkách týkajících se legální migrace. „Evropský parlament a Rada mohou řádným legislativním postupem¹² přijmout opatření pro povzbuzení a podporu činnosti členských států k podpoře integrace státních příslušníků třetích zemí oprávněně pobývajících na jejich území, s vyloučením harmonizace právních předpisů členských států“. ¹³ (SFEU čl. 79 odst. 4)

2.1.8 Pakt o imigraci a azylu

Pakt o imigraci a azylu byl schválen 16. října 2008. Tento program byl vypracován pod vedením Francie během jejího předsednictví EU. Hlavním smyslem dokumentu je sjednotit pravidla a přístupy migrační a azylové politiky tak, aby byly shodné ve všech členských státech EU.¹⁴ Pakt, který francouzská vláda původně koncipovala jako jeden z velkých úspěchů svého předsednictví v rámci Rady EU, vyjadřuje především francouzské zájmy v oblasti migrace. Pouze jedna z pěti kapitol Paktu je věnována otázce legálního vstupu osob do prostoru EU a jejich integrace, ostatní kapitoly se zabývají kontrolou nelegální migrace, efektivní kontrolou hranic, společným azylovým systémem a partnerstvím s třetími zeměmi.¹⁵

Pakt sleduje například tyto cíle, upravit legální přistěhovalectví s ohledem na priority, potřeby a příjem daný každým členským státem a zároveň podporovat integraci imigrantů do společnosti. Dalším cílem je kontrola nelegálního přistěhovalectví, zejména zajištěním toho, že nelegální přistěhovalci budou navráceni do země původu.

¹² Lisabonská smlouva, která vstoupila v platnost dne 1. prosince 2009, pro spolurozhodování zavedla pojem řádný legislativní postup, který se stal obecným postupem pro přijímání evropské legislativy. Viz. Řádný legislativní postup. In: *Evropský parlament: O parlamentu* [online]. [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/0080a6d3d8/%C5%98%C3%A1dn%C3%BD-legislativn%C3%AD-postup.html>

¹³ Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community. In: 2007/C 306/01. 2007. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:EN:HTML>

¹⁴ KAVANOVÁ, Klára. Evropský pakt o migraci a azylu – společná imigrační pravidla pro členské země EU. In: *Migrace online* [online]. 10. 10. 2008 [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2123505>

¹⁵ SCHEU, Harald Christian. *Migrace a kulturní konflikty*. První. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0.

2.1.9 Stockholmský program

Je nejaktuálnějším dokumentem evropské migrační politiky pro období 2010-2015. Tento program byl přijat v prosinci roku 2009 a navazoval na Haagský program a program z Tampere. Evropská rada je toho názoru, že je třeba vzít v úvahu dlouhodobý vliv migrace, například na trhy práce a sociální situaci migrujících osob, a že vzájemné propojení mezi migrací a začleněním se do společnosti zůstává zásadní, mimo jiné s ohledem na základní hodnoty EU. Evropská rada rovněž připomíná ve Stockholmském programu, že klíčovým politickým cílem EU zůstává vytvoření společného evropského azylového systému do roku 2012.

Tato nejaktuálnější verze politické vize k předmětu migrační politiky EU se také vyjadřuje k hlavnímu námětu této bakalářské práce – k integraci. Integrační politiky členských států by měly být podpořeny dalším rozvojem struktur a nástrojů pro výměnu znalostí a dalšími příslušnými oblastmi politik, jako je zaměstnanost a sociální začleňování. Přístup k zaměstnání vyzdvihuje Stockholmský program jako zásadní prvek pro úspěšnou integraci.¹⁶

2.2 Aktuální otázky migrační politiky EU

Politika směřuje k vytvoření rámce pro legální imigraci a bere v potaz význam integrace do hostitelských společností. Opatření Evropské Unie, která se týkají legálního přistěhovalství, zahrnují podmínky vstupu a pobytu pro určité kategorie přistěhovalců, například pro vysoce kvalifikované pracovníky, kteří mohou obdržet již zmíněnou „Modrou Kartu.“

13. prosince 2011 byla přijata takzvaná „Směrnice jednotného povolení“. Tato směrnice tvoří soubor legislativy pro „neevropské“ pracovníky, kteří legálně pobývají na území některého z členských států EU. Zároveň EU projednává návrhy Komise na další směrnice o podmínkách vstupu a pobytu sezónních pracovníků. Cílem je zjednodušit migrační postupy a zaručit migrantům jasně definovaná práva související se zaměstnáním. Navíc směrnice o dlouhodobém pobytu vytvořila jednotný status státních příslušníků třetích zemí,

¹⁶The Stockholm Programme. In: 2010/C 115/01. 2010. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:01:EN:HTML>

kterí legálně pobývají v členské zemi EU po dobu nejméně pěti let. Tato směrnice tedy vytvořila právní základ pro rovné zacházení s migranty ve všech zemích EU.¹⁷

Další novým a praktickým nástrojem je Imigrační portál, jehož provoz byl zahájen v listopadu 2011. Tento portál poskytuje praktické informace pro cizince se zájmem o přestěhování do EU, ale také pro občany členského státu EU, kteří se chtějí přestěhovat do jiného členského státu EU. Člověk chystající se do některé ze zemí EU může mít jasný a praktický přehled o tom, jaké kroky musí podniknout k tomu, aby jeho pobyt byl v souladu se všemi předpisy dané členské země.¹⁸

Migrační politika se už od svého prvného počátku potýká s problémy a v průběhu času se zabývá různými otázkami, které souvisí s její aktuální situací. V této části se práce zaměří na dvě aktuální otázky migrační politiky EU.

2.2.1 Modrá karta EU

*„Pracovní migrace do Evropy zvyšuje naši konkurenceschopnost a také náš hospodářský růst. Dále také pomáhá řešit demografické problémy vyplývající ze stárnutí naší populace“.*¹⁹

José Manuel Barroso

Dne 25. května 2009 byla Radou EU přijata směrnice, která byla publikována v Úředním věstníku pod číslem 2009/50/ES, mezi lidmi je známá jako „směrnice o modrých kartách“. Směrnice upravuje podmínky pro občany ze třetích zemí, kteří přijíždějí do EU na více než tři měsíce a jsou zaměstnáni na místě, které vyžaduje vysokou kvalifikaci.

Každý by si mohl samozřejmě vysvětlit pojem „zaměstnání vyžadující vysokou kvalifikaci“ zcela subjektivně. Proto je tento pojem definován ve směrnici v kap. 1, čl. 2, jako zaměstnání vykonávané osobou, která je v daném členském státě chráněna jako zaměstnanec v souladu s vnitrostátní praxí, bez ohledu na právní vztah, za účelem výkonu řádné a účinné práce pro druhou osobu nebo podle jejích pokynů. Dále je tato osoba placena a má odpovídající a zvláštní způsobilost, jež je doložena vyšší odbornou kvalifikací.²⁰

Směrnice také blíže specifikuje vyšší odbornou kvalifikaci, kterou se podle kap. 1, čl. 2, písm. g) rozumí kvalifikace doložená dokladem o vysokoškolské kvalifikaci, nebo

¹⁷European Commission Home Affairs, (8. 2.2012), Dostupné z: http://ec.europa.eu/home-affairs/policies/immigration/immigration_intro_en.htm#

¹⁸European Commission, Eu Immigration Portal,(8. 2. 2012), dostupné z: http://ec.europa.eu/immigration/tab2Redirect.do;EUIP_FO_JSESSIONID=gWRIPy6cGhZ0rf1YhhjdxdhFTh0S1pM1LQpRHyLJHyH1RQk6y0Lp!-462093003

¹⁹EU Blue Card Network [online]. [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: <http://www.apply.eu/BlueCard/>

²⁰Směrnice Rady 2009/50/ES, kapitola 1, článek 2, písm. b)

v některých výjimečných případech stanovených vnitrostátními právními předpisy doložená alespoň pěti lety odborné praxe na úrovni srovnatelné s vysokoškolskou kvalifikací. Kritéria pro přijetí vysoce kvalifikovaných pracovníků blíže specifikovala kap. 2, čl. 5. Mezi tato kritéria patří například předložení platné pracovní smlouvy, dále předložení dokladu o tom, že splňuje podmínky, které jsou pro občany Unie stanoveny daným členským státem a jeho vnitrostátními předpisy. Je téměř samozřejmostí, že žadatel o Modrou kartu musí předložit doklad o příslušné vyšší odborné kvalifikaci v povolání, které bude vykonávat. Žadatel musí také předložit platný cestovní doklad a doklad o zdravotním pojištění. Tato směrnice v žádném případě neopomíná fakt, že občan třetích zemí nesmí představovat hrozbu a narušovat pořádek. I když by žadatel o Modrou kartu všechna tato výše uvedená kritéria splňoval, podle kap. 2, čl. 6 má každý členský stát ve své vlastní kompetenci si stanovit počet vstupujících občanů třetích zemí na základě modrých karet. To znamená, že členský stát může zamítnout žádost o modrou kartu, podle kap. 3, čl. 8, například z etických důvodů, kdyby existoval nedostatek kvalifikovaných pracovníků v zemích původu občana třetí země v takových odvětvích, jako je například zdravotnictví nebo školství. Dalším možným důvodem může být to, že na pracovní místo může nastoupit občan daného členského státu EU.

Držitel modré karty může ve státě, do kterého přijel, zůstat 1-4 roky, přesné nastavení délky je v kompetenci jednotlivých států. Evropská Unie se do jisté míry nechala inspirovat „americkými zelenými kartami,“ avšak i přesto jsou zde zásadní rozdíly. Zelená karta v USA označuje povolení k trvalému pobytu a povolní pracovat ve Spojených státech, naproti tomu Modrá karta trvalý pobyt nezaručuje. Zelenou kartu není možné získat pouze doložením toho, že člověk vykonává vysoce kvalifikovanou práci, může ji obdržet i dalšími způsoby, například jako uprchlík nebo z důvodu příbuzenského vztahu s občanem USA. Zelená karta na rozdíl od Modré karty se vydává na 10 let s možností prodloužení. Již po pěti letech může držitel zelené karty zažádat o americké občanství. Tato možnost u Modrých karet nepřichází v úvahu. Pracovní zelené karty neslouží pouze vysoce kvalifikovaným pracovníkům, ale je zde také možnost například kategorie EB-3 pro tzv. skilled workers. I přesto vysoce kvalifikovaní pracovníci mají v USA výhodnější postavení. Už od začátku mohou pracovat v jakémkoli státě USA. Člověk, který obdrží Modrou kartu, se může přestěhovat do jiného státu EU, až po skončení 18měsíční lhůty strávené v prvním členském státě.²¹

²¹ SCHEU, Harald Christian. *Aktuální otázky migrační politiky Evropské unie*. Praha: Vysoká škola finanční a správní. ISBN 978-80-7408-031-9.

2.2.2 Evropská úprava boje proti obchodování s lidmi v souvislosti s právem azylovým a migračním

Mezinárodně uznávanou definici obchodování s lidmi můžeme najít v mezinárodní Úmluvě o nadnárodním organizovaném zločinu, která byla přijata v italském Palermu r. 2000. Tato definice je obsažena v čl. 3, obchodování s lidmi je tedy „najíímání, přeprava, převoz, přechovávání nebo přijetí osob za účelem zneužívání za pomoci hrozby, použití síly nebo jiných forem donucení, za pomoci únosu, podvodu, uvedení v omyl nebo zneužití moci či stavu bezbrannosti nebo pomocí předání nebo přijetí plateb či výhod, a to za účelem získání souhlasu osoby mající kontrolu nad jinou osobou.“²²Jednou z nejhlavnějších příčin obchodu s lidmi je poptávka po levných pracovních silách v cílových zemích. Levná pracovní síla představuje pro podnikatele v cílových zemích značné výhody a úspory, avšak s touto skutečností souvisí ilegální migrace, pašování a obchod s lidmi.²³

Obchod s lidmi je globálním fenoménem a probíhá jak vně členských států, tak mezi Evropskou unií a třetími zeměmi. Jde tedy o jev, který má přeshraniční důsledky. Tato vlastnost ho činí předmětem úpravy evropského práva. O obchodování s lidmi se zmiňuje Smlouva o fungování Evropské Unie. Konkrétně v souvislosti s politikou týkající se kontrol na hranicích, azylu a přistěhovalectví. EU podnikla první krok v boji proti obchodování s lidmi při předložení dokumentu Společná akce o boji proti obchodování s lidmi a pohlavnímu vykořisťování dětí. V rámci programu z Tampere, bylo obchodování s lidmi zmíněno v části, která se týká řízení migračních toků. Evropská rada zdůraznila své rozhodnutí řešit nelegální migraci a to zejména bojem proti obchodování s lidmi a ekonomickému vykořisťování migrantů.

²²PROTOCOL TO PREVENT, SUPPRESS AND PUNISH TRAFFICKING IN PERSONS, ESPECIALLY WOMEN AND CHILDREN, SUPPLEMENTING THE UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME. In: A/55/383. 2000. Dostupné z:

http://www.uncjin.org/Documents/Conventions/dcatoc/final_documents_2/convention_%20traff_eng.pdf

²³ International organization for migration: The Nature of Human Trafficking (6. 2. 2012), dostupné z: <http://www.iom.int/jahia/page676.html>

Členské státy Evropské unie přijaly v roce 2002 tzv. Bruselskou deklaraci, která kromě norem a doporučení a osvědčených postupů vyjádřila doporučení Komisi, aby zřídila Odbornou skupinu pro otázky obchodování s lidmi.²⁴ Na základě této deklarace byla v roce 2004 zřízena Odborná skupina pro otázky obchodování s lidmi.²⁵

Tato odborná skupina má poradní a podpůrnou úlohu v boji proti obchodování s lidmi. Konkrétním úkolem je předkládat doporučení pro harmonizaci různých postupů v Evropské unii v rámci problematiky obchodu s lidmi.²⁶ Poslední aktuální rozhodnutí Komise, které je z 10. srpna 2011 (2011/502/EU), zřizuje Odbornou skupinu pro otázky obchodování s lidmi.

Další program, který se zmiňuje o problematice obchodu s lidmi a o otázkách s nimi vystávajícími, je Stockholmský program. Ten předkládá problematiku obchodování s lidmi jako velkou výzvu. Program také vyzývá Radu k vytvoření evropského koordinátora v oblasti proti obchodování s lidmi a ochraně dětí. Evropská komise dne 14. prosince 2010 rozhodla o jmenování Marie Vassiliadou do funkce evropského koordinátora v oblasti proti obchodování s lidmi. Boj proti obchodování s lidmi je záležitostí zcela multidisciplinární, to znamená, že přesahuje rozsah jednoho odvětví. Tato problematika se prolíná mezi právem azylu, migrace a právem trestním. Azylová a migrační politika je obsažena jak v primárních, tak v sekundárních právních předpisech EU.

²⁴ Úřední věstník Evropské unie I. 207

²⁵ SCHEU, Harald Christian. *Aktuální otázky migrační politiky Evropské unie*. Praha: Vysoká škola finanční a správní. ISBN 978-80-7408-031-9.

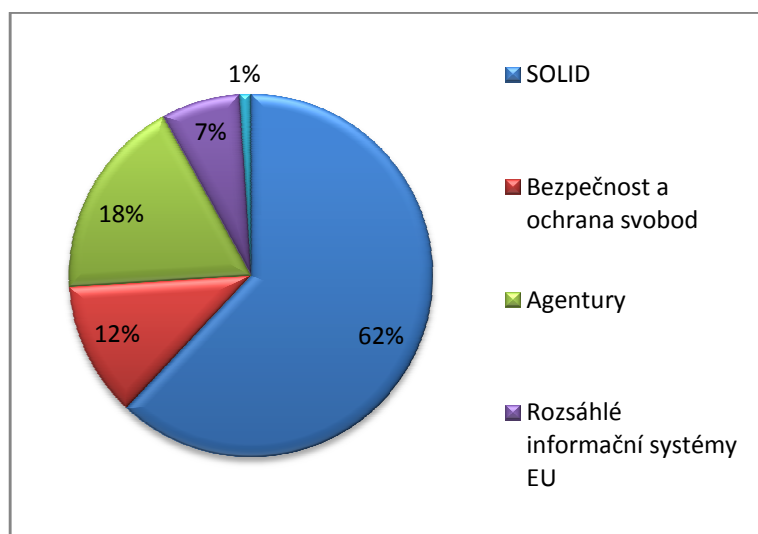
²⁶ Europa přehledy právních předpisů: Odborná skupina pro otázky obchodování s lidmi (6. 2. 2012), dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_trafficking_in_human_beings/33701_cs.htm http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_trafficking_in_human_beings/33701_cs.htm

2.3 Financování migrační politiky Evropské Unie

Více otevřená a bezpečná Evropa vyžaduje dostatečné finanční prostředky, které jsou zaměřené na oblasti, v nichž Evropská Unie čelí kolektivním problémům. Financování je rozděleno do dvou velkých dílčích celků. Prvním z nich je financování cílených programů na podporu migrace, azylu a bezpečnostní politiky, tím druhým je financování agentur EU a rozsáhlých informačních systémů.

2.3.1 Financování migrační politiky EU v letech 2007-2013

Graf 2.1



Vlastní zpracování, zdroj: http://ec.europa.eu/home-affairs/funding/intro/funding_intro_en.htm

Z grafu 1 můžeme pozorovat procentuální podíl jednotlivých aktivit ve financování migrační politiky EU. Přibližně 62 % současného financování je poskytováno prostřednictvím obecného programu SOLID, jde o 4mld EUR. V současné době tento program podporuje činnosti v oblasti migrace, integrace, azylu, vnějších hranic a návratu. Tyto oblasti zahrnují 4 hlavní fondy a to Evropský uprchlický fond (700 mil. EUR), Evropský fond pro integraci státních příslušníků třetích zemí (825 mil. EUR), dále Fond pro vnější hranice (1 820 mil. EUR) a Evropský návratový fond (630 mil. EUR).

Dalších 745 mil. EUR, 12 % celkového rozpočtu, je přiděleno na vnitřní bezpečnost. Tato problematika v sobě obsahuje obecný program: „Bezpečnost a ochrana svobod“.

Tento program se dále skládá ze dvou menších: Prevence a boj proti zločinu (ISEC) a Prevence, připravenost a zvládání následků teroristických útoků a jiných rizik spojených s bezpečností (CIPS). Zmíněné programy podporují opatření, která mají za cíl ochranu infrastruktury, snížení teroristické hrozby a boj proti organizovanému zločinu.

Agentury tvoří 18 % celkového rozpočtu. Jde o tyto agentury: FRONTEX, Europol, Evropská poradenská agentura (EPA), Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA) a v neposlední řadě Evropský podpůrný úřad pro otázky o azylu (EASO).

7 % rozpočtu tvoří financování rozsáhlých informačních systémů, jako je Schengenský informační systém (SIS), Vízový informační systém (VIS) a Evropská databáze otisků prstů (Eurodac).²⁷

2.3.2 Financování migrační politiky EU v letech 2014-2020

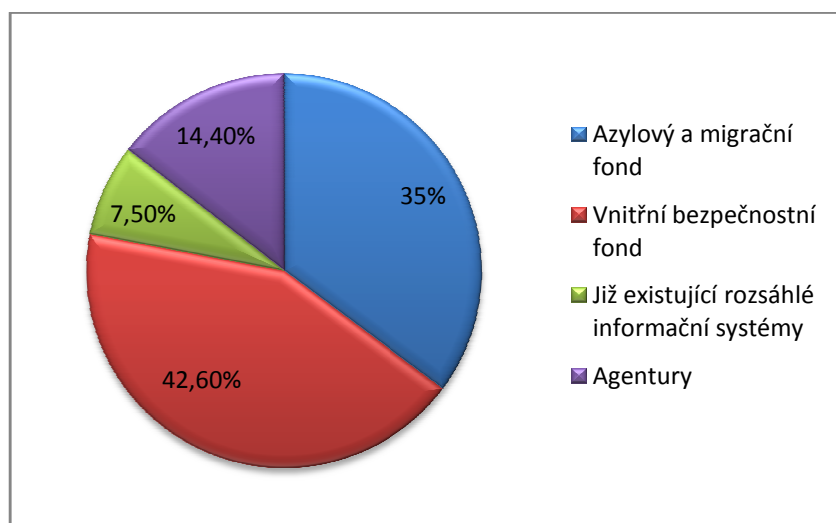
Komise navrhla, aby celková výše rozpočtu pro léta 2014 - 2020 byla ve výši 10,9 mld. a stále zůstává pod 1 % celkového rozpočtu. Ve srovnání s lety 2007 - 2013 to představuje nárůst téměř o 40 %. Počet fondů se sníží z šesti na dva.

Prvním fondem je Azylový a migrační fond, který se bude soustřeďovat na pohyb lidí a integrované řízení migrace. Také bude podporovat opatření týkající se všech aspektů migrace a to včetně azylu, legální migrace, integrace a repatriace státních příslušníků třetích zemí. Druhým fondem je Vnitřní bezpečnostní fond, v jehož kompetenci bude podpora provádění Vnitřní bezpečnostní strategie a přístupu EU k spolupráci při vymáhání práva, včetně řízení vnějších hranic Unie. Tento program bude také zahrnovat vývoj nových IT systémů, které budou sloužit jako programy mapující vstupy a výstupy jednotlivých registrovaných cestujících. Oba dva programy by také měly flexibilně a rychle reagovat v případě nouze.²⁸

²⁷European Commission, Home Affairs (10. 2. 2012), dostupné z: http://ec.europa.eu/home-affairs/funding/intro/funding_intro_en.htm

²⁸COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Building an open and secure Europe: the home affairs budget for 2014-2020, (11. 2. 2012), dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52011DC0749:EN:NOT>

Graf 2.2



Vlastní zpracování, zdroj: http://ec.europa.eu/home-affairs/funding/beyond/funding_intro_en.htm

Graf 2 ukazuje procentuální podíl jednotlivých aktivit na financování. Největší podíl v letech 2014 - 2020 bude mít Vnitřní bezpečnostní fond a to 42,6 % (4 648 mil. EUR). Druhý největší podíl má Azylový a migrační Fond a to 35 % (3 869 mil. EUR). Agentury se svým podílem 14,40 % tvoří třetí největší oddíl (1 572 mil. EUR). Jako poslední a s nejmenším procentuálním podílem 7,5 % jsou již existující rozsáhlé informační systémy (822 mil. EUR).²⁹

²⁹European Commission, Home Affairs (11. 2. 2012), dostupné z: http://ec.europa.eu/home-affairs/funding/beyond/funding_intro_en.htm

3 Integrace imigrantů do společnosti v EU

Integrace imigrantů není pouze problém národní, nýbrž hlavně lokální. Žádost imigranta o pobyt v zemi může být řešena na národní úrovni, ale přistěhovalci se nakonec musí usadit v některé z místních komunit a najít si své místo na trhu práce. V období multikulturalismu a silné globalizace vnímají vlády otázku integrace, jako problém, který je nutno řešit. Podpora přístupu na trh práce je typicky mnohostranná otázka a to jak v sociální, tak v ekonomické dimenzi. V případě imigrantů situace není jednodušší, neboť zahrnuje práci s různými kulturami, tradicemi a zvyky. Není tedy překvapením, že ne jedno ministerstvo je zapojeno do oblasti této problematiky. Do integračního procesu je zapojena veřejná správa, soukromý sektor a občanská společnost.

Imigranti aktivně přispívají k hospodářskému, sociálnímu a kulturnímu rozvoji evropských společností. Jejich úspěšná integrace do společnosti v hostitelské zemi je klíčem k maximalizaci příležitostí pro legální migraci. Přestože EU není odpovědná za integrační politiku, podporuje národní a místní politiky a koordinuje výměnu znalostí a finanční podporu.³⁰

EU položila programem z Tampere, který byl přijat v roce 1999, základ pro integraci státních příslušníků z nečlenských zemí EU. *Společné základní zásady politiky integrace* byly schváleny v roce 2004. Tyto zásady zdůraznily důležitost komplexního přístupu k integraci a zaměření se mimo jiné na pomoc státům EU při formulování integračních politik. Společné základní zásady politiky integrace zmiňují jedenáct zásad, které by měly členské státy EU následovat. Mezi tyto zásady například patří zásada č. 5, která pojednává o úsilí v oblasti vzdělávání, které je rozhodující pro přípravu přistěhovalců a to zejména jejich potomků.³¹ Dále slouží jako základ pro státy EU v oblasti kooperace, v oblasti vývoje a implementace integračních politik. Nakonec tyto zásady pomáhají při hodnocení na úrovni EU. Programy a cíle pomáhají podpořit budoucí vývoj integrační politiky.

Společný program pro integraci z roku 2005 posiluje provádění společných zásad. Politika EU byla orámovaná v roce 2009 Stockholmským programem, který vnímá přístup

³⁰European Commission, Home Affairs (5. 3. 2012), dostupné z: http://ec.europa.eu/home-affairs/policies/immigration/immigration_integration_en.htm

³¹European Commission: COMMON BASIC PRINCIPLES FOR IMMIGRANT INTEGRATION POLICY IN THE EUROPEAN UNION. [online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/jha/82745.pdf#zoom=100

k zaměstnání jako základní prvek pro úspěšnou a efektivní integraci.³² Strategie Evropa 2020 si dala za cíl zvýšit míru zaměstnanosti lidí ve věku 20 až 64 let v EU na 75 %. Jedním z prostředků, kterým se dá dosáhnout tohoto cíle, je zlepšit integraci legálních migrantů.³³

V následující části si položíme obecný základ k integraci v Evropě, který bude přínosný pro následující úvahy o integraci imigrantů.

3.1 Vymezení pojmu integrace

Integrace je podle Oxfordského výkladového slovníku kombinace různých prvků vnímání.³⁴ V našem případě můžeme říci, že integrace je proces, který v sobě začleňuje rasovou nebo náboženskou skupinu do určitého společenství. Každý imigrant, který je přijímán společností, je zpravidla nějakým způsobem odlišný.

Cizince považujeme za odlišného proto, že mluví jiným jazykem, protože se liší zvyklostmi a tradicemi své původní země, nebo také proto, že vyznávají jinou víru (kontrast mezi islámem a křesťanstvím) a nakonec i proto, že může pocházet z odlišného etnika. První dvě odlišnosti tzn. odlišnost jazyka a tradice jsou odlišnosti překonatelné, zatímco ty druhé dvě odlišnosti vyznání víry a etnika jsou zcela rozdílné.

Pokud tedy imigrační politika neumí či nechce rozlišovat mezi výše uvedenými odlišnostmi, je chybná a pravděpodobně odsouzená k neúspěchu.³⁵

K úspěšné integraci je nutno mít jasno v následující trojici důležitých otázek: Koho máme integrovat? Jak ho máme integrovat? A proč ho máme integrovat?

Jako první si nastíníme odpověď na otázku, koho máme integrovat? Zatímco v USA šlo v historii především o integraci národnostní a rasovou, v historii Evropy se setkáváme především s třídní integrací bohatých a chudých. Po celá staletí, respektive od konce 15 století, kdy započala evropská kolonizace, docházelo k početnému vyvážení emigrantů do zatím neobjeveného „Nového světa“. Na druhé straně nedocházelo k přivážení imigrantů.

³²European Commission: *Stockholm Programme* [online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:0038:EN:PDF>

³³European Commission: *Home Affairs* [online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/home-affairs/policies/immigration/immigration_integration_en.htm

³⁴M. HAWKINS, Joyce a Robert ALLEN. *The Oxford encyclopedic english dictionary*. Oxford: Clarendon Press, 1991.

³⁵SARTORI, G. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci: Esej o multietnické společnosti*. Praha: DOKOŘÁN, 2011. 146 s. ISBN 978-80-7363-380-6.

V dnešní době Evropa čelí přílivu imigrantů a to hlavně z tzv. „zemí třetího světa“. Statistiky z EMN uvádějí, že v roce 2010 největší počet státních příslušníků třetích zemí v EU jako celku byli lidé z Turecka (2,4 mil. obyvatel), Maroka (1,8 mil. obyvatel) a Albánie (přibližně 1 mil. obyvatel).³⁶Co patří mezi příčiny tohoto jevu? Africké a arabské země jsou a vždy byly velmi chudé. Jsou tu ale i další důvody, které jsou důsledkem chudoby. Jedním z nich je populační exploze. Dalším ne tolik známým důvodem je rozklad zemědělské společnosti. V zůstávajících zemích sledujeme tento trend: lidé z vesnic, kde obvykle měli svůj kus půdy, obydli a byli schopni nějakým způsobem přežít, migrují do větších měst. Zde se setkávají s neočekávanými náklady, které dříve neměli. Tak se tito lidé dostávají do uzavřeného kruhu, jehož důsledkem je, že urbanizovaní lidé žijí pod hranicí chudoby.

Přejdeme tedy k druhé otázce, jak máme integrovat? Převládající myšlenkou je fakt, že k efektivní integraci postačí udělit občanství. Občanství v roce 2009 obdrželo 776 000 lidí, což je 11% nárůst oproti roku 2008. Noví občané pocházeli hlavně z Afriky a činili 29 % z celkového počtu získaných občanství, dále lidé z Asie s podílem 24 %, jako další lidé z nečlenských států EU 22 % a s 15% podílem lidé ze Severní a Jižní Ameriky.³⁷Bohužel předělávání imigrantů na občany je k integraci nedostačující.

To, jakým způsobem integrujeme, závisí na tom, *kdo* je integrován. Například jinak budeme přistupovat k imigrantovi, který je rasově odlišný, než k imigrantovi s náboženskou odlišností. Zajímavostí je, že například v západních zemích je člověk občanem po předcích nebo podle místa narození. Naproti tomu islám přiznává plnohodnotné občanství pouze věřícímu a s tímto faktem se také úzce pojí podřízenost koránu.³⁸

Integrace nemůže být iniciována pouze určitými organizacemi nebo státem, ale je nutná kooperace jak mezi státem nebo některou organizací, tak imigranty, kteří musí být svolní k integraci. Jedině tak může být celý proces funkční a efektivní. V souvislosti s touto skutečností můžeme imigranty rozdělit na dvě skupiny. Na jedné straně to jsou přistěhovalci integrovatelní a na straně druhé to jsou přistěhovalci neintegrovatelní. Výstižně se k tomuto tématu vyjádřil Giovanni Sartori ve své esejí o multietnické společnosti, kde uvádí, že pokud

³⁶European Migration Network: KEY EU MIGRATORY STATISTICS. [online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://emn.intrasoft-intl.com/html/index.html>

³⁷European Migration Network: KEY EU MIGRATORY STATISTICS. [online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://emn.intrasoft-intl.com/html/index.html>

³⁸SARTORI, G. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci: Esej o multietnické společnosti*. Praha: DOKOŘÁN, 2011. 146 s. ISBN 978-80-7363-380-6.

poskytne stát občanství „neintegrovatelným“ osobám, tento akt nevede k integraci, nýbrž k dezintegraci.

Názorně to můžeme vidět například u „hispánských imigrantů“ v USA. Podle některých prognóz se počet „hispánských imigrantů“ v roce 2020 vyšplhá k neuvěřitelným 60 milionům.³⁹ Hispánci dnes integraci odolávají. Například v místech USA, kde se koncentrují nejvíce, hlasují ve volbách pro své pokrevní příbuzné. Tito imigranti tvoří v USA skupinu, která je jazykově, ale také kulturně nedotknutelná. Typickými evropskými příklady zemí, ve kterých je situace s integrací imigrantů závažná, jsou Itálie a Francie. O těchto zemích se zmíníme detailněji na konci této kapitoly.

V následující části blíže objasním společné základní principy politiky integrace přistěhovalců v EU.

3.2 Integrace státních příslušníků třetích zemí a Evropská agenda pro integraci státních příslušníků třetích zemí

Imigranti z třetích zemí představují přibližně 4 % z celkového počtu populace EU. V roce 2010 žilo v EU 32,4 milionů cizinců, tzn. 6,5 % populace EU. Z tohoto počtu bylo 12,3 milionů státních příslušníků z jiného členského státu EU a 20,1 milionů byli občané třetích zemí. Z těchto čísel můžeme vyvodit jistý jev, a to že evropský kontinent začíná být stále více rozmanitý. Evropa hledá způsoby, jak se lépe vypořádat s rozmanitou a multikulturní společností prostřednictvím účinnější integrace přistěhovalců.

Evropa 2020, ale také Stockholmský program spatřují v migraci jistý potenciál pro budování konkurenceschopného a udržitelného hospodářství a stanovují jasný politický cíl, kterým je efektivní integrace legálních imigrantů a podpora lidských práv.⁴⁰

Evropská komise přijala 20. července 2011 v Bruselu „Evropskou agendu pro integraci státních příslušníků třetích zemí“ (dále jen Agenda). Tato Agenda se zabývá třemi hlavními body, kterými jsou integrace prostřednictvím větší účasti, zvýšení počtu opatření na místní úrovni a zapojení zemí původu.

³⁹BODVARSSON, Örn B. a Hendrik VAN DEN BERG. *The Economics of Immigration: Theory and Policy*. The United States: Springer, 2009, Hispanic Immigration to the United States, 45 str. ISBN 978-3-540-77796-0.

⁴⁰European Agenda for the Integration of Third-Country Nationals. In: EUROPEAN COMMISSION, 2011. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0389:FIN:ES:PDF>

Jak už jsme uvedla dříve, integrace není jen jednostranný proces ze strany přijímací společnosti, ale je zde potřebná i ochota migrantů se integrovat a respektovat předpisy a hodnoty země, do které se přistěhovali a ve které chtějí žít.

Integrační politiky mají za cíl prostřednictvím svých opatření zvýšit začleňování přistěhovalců do společnosti. Mezi tato opatření může patřit podpora jazykové výuky, programy pro začleňování, vzdělávání a odborná příprava, která souvisí s pomocí v integraci na trh práce, a nakonec také boj proti diskriminaci.⁴¹

Jako první věc, kterou musí imigrant v přijímací zemi udělat, je to, že si musí *osvojit místní jazyk*. Bez alespoň základní znalosti jazyka země, ve které žije dotýčný imigrant, je prakticky nemožné se uplatnit na legálním trhu práce. Jazykové kurzy by měly být finančně dostupné, například v ČR poskytují tyto služby „Centra na podporu integrace cizinců“, která se mimo jiné věnují také výuce českého jazyka. Nabízené kurzy jsou dvojího typu. První možností je kurz základní, který naučí přistěhovalce dorozumět se v základních životních situacích, jako jsou například návštěvy u lékaře, na úřadě, nakupování a další. Druhou variantou je kurz intenzivní, který je zaměřen na složitější situace, a dále také pomáhají s přípravou na požadované jazykové zkoušky.⁴²

Dalším důležitým bodem, o kterém se zmiňuje tato Agenda, je *účast na trhu práce*. V roce 2010 činila průměrná míra zaměstnanosti celkové populace EU ve věku 20-64 let 68,6 %. Naproti tomu v případě státních příslušníků třetích zemí ve věku 20-64 let tato hodnota činila 58,5 %. U žen můžeme dlouhodobě sledovat podstatně nižší průměrnou zaměstnanost.

Realitou však je, že někdy etnický a kulturní rozdíl může přispívat k tomu, že imigranti třetích zemí si buď nemůžou najít práci, nebo nacházejí práci, která je hluboce pod jejich kvalifikací. Tento trend je patrný zejména u žen. Mezi znevýhodněné osoby patří také žadatelé o azyl.⁴³ Fakt, že lidé, kteří jsou v důsledku této diskriminace nezaměstnaní, nebo zaměstnaní, avšak na místech, pro která jsou překvalifikovaní, představuje nedostatečně využitý zdroj a také plýtvání lidským kapitálem. Tato situace je pro imigranty jednak

⁴¹ Tamtéž.

⁴² *Centra na podporu integrace cizinců* [online]. [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <http://www.integracnicentra.cz/>

⁴³ CORSI, Marcella, Chiara CREPALDI a Manuela Samek LODOVICI. *Ethnic minority and Roma women in Europe: A case for gender equality?* [online]. 2008 [cit. 2012-04-09]. ISBN 978-92-79-12981-0. Dostupné z: ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=4833&langId=en

ponižující, ale také demotivující, takže ztrácejí chuť si práci hledat, nebo pracovat na ponižujících pozicích.

Jak tedy lépe využít tento pracovní kapitál a dosáhnout efektivnější integrace? Agenda nastiňuje některé kroky, které by mohly vést ke zlepšení. Jedním z kroků, o kterém se zmiňuje, je posílení možnosti při mapování dosaženého vzdělání, kvalifikace a pracovních zkušeností. V praxi by to mohlo vypadat tak, že příslušné orgány budou srovnávat například diplomy z Universitèdu Bas-Zaïre v Kongu a diplomy z VŠB – Technické univerzity v Ostravě v České republice. Agenda zdůrazňuje posílení významu migrantů, jakožto podnikatelů, a podporu pro jejich tvořivé a inovační schopnosti.

Každý přistěhovelec nebo jeho rodinní příslušníci musí projevit určité *úsilí v rámci vzdělávacího systému*. Podíl státních příslušníků třetích zemí v EU u lidí ve věkové skupině 6-17 let činí 5,7 %, u lidí ve věku 18-24 let pak 7,9 %. Pokud se na celou situaci podíváme konkrétněji, tak v například v Německu a Rakousku činí podíl dětí ve věku 6-17 let s cizí státní příslušností 9 %, ve Španělsku a Irsku to je více než 11 % a nakonec v Lucembursku více než 45 %.⁴⁴ Vzdělávací systémy musí reagovat na rostoucí rozmanitost v jednotlivých školstvích členských států EU a poskytovat imigrantům kvalitní vzdělání.

Jedním ze způsobů, jak to můžou dělat, jsou předškolní vzdělávací programy, které pomohou dítěti osvojit si jazyk už před tím, než začne chodit do základní školy. Krize drží pod velkým tlakem všechny, výjimkou nejsou ani mladí lidé. Nezaměstnanost mladých lidí stoupá, z roku 2008 z 15,5 % jsme zaznamenaly vzrůst na 20,9 % v roce 2010. V roce 2010 bylo 53 % osob, kteří předčasně ukončili školní docházku, nezaměstnaných. Dalším současným cílem je, vyvinout dostatečné úsilí k tomu, aby k předčasnému ukončování školní docházky mladých migrantů nedocházelo.⁴⁵

Zajištění lepších životních podmínek je zvláště důležité u uprchlíků, kteří požívají mezinárodní ochrany. Úmluva o postavení uprchlíků z roku 1951 stanovuje uprchlíka, jakožto osobu, která se nachází mimo svoji vlast a má oprávněné důvody pro obavy před pronásledováním a to buď z důvodů rasových, nebo náboženských, národnostních a dalších.⁴⁶ Tito lidé mají za sebou často traumatické zážitky. V důsledku náboženské persekuce,

⁴⁴European Agenda for the Integration of Third-Country Nationals. EUROPEAN COMMISSION, 2011. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0389:FIN:ES:PDF>

⁴⁵KOM (2011) 902 v konečném znění. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0902:FIN:CS:PDF>

⁴⁶ Úmluva o právním postavení uprchlíků. In: 208/1993. 1967. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/uprchlici.pdf>

válečných konfliktů a dalších závažných důvodů, byli nuceni opustit své rodiny. Je zřejmé, že tyto lidé vyžadují speciální a citlivý přístup, sociální a psychologickou péči. Agenda upozorňuje nato, že by integrační politiky měly být koncipovány ve smyslu minimalizace sociální izolace uprchlíků a snižovaly omezení jejich práv. Z vlastní zkušenosti můžu říci, že starost o uprchlíky v Moravskoslezském kraji je více než dobrá. Pobytové středisko v Havířově poskytuje lidem všestrannou péči. O uprchlíky je postaráno po stránce sociální, psychologické, ekonomické, ale také kulturní. Správa uprchlických zařízení také spolupracuje s centrem na podporu integrace cizinců, kde se může migrantům dostat právního poradenství, můžou využít kurzů českého jazyka a sociokulturních kurzů, v nichž účastníci kurzů také získají základní informace o České republice o sociálním, zdravotním a vzdělávacím systému.

EU vyčleňuje *finanční prostředky* k efektivnímu a účinnému provádění integračních politiky. Agenda zdůrazňuje skutečnost, že celkový přístup by mělo doprovázet lepší využití stávajících nástrojů EU. Programy pro přijímání a začleňování do společnosti, účast na občanském a kulturním životě a také rovný přístup ke službám podporují dva fondy EU a to sice, Evropský uprchlický fond a Evropský fond pro integraci státních příslušníků třetích zemí.

Integrace na trh práce je financována Evropským sociálním fondem a Evropský fond pro regionální rozvoj podporuje integrační opatření v rámci konkrétního regionu a jeho rozvoje.

3.3 Nástroje EU na podporu integrace

Komplex národních kontaktních míst pro integraci umožňuje výměnu informací a zkušeností mezi členskými státy EU s cílem nalézt řešení pro úspěšnou integraci a udržení národních politik v souladu s iniciativami EU. V následující části se podrobněji zaměřím na čtyři základní nástroje EU na podporu integrace.⁴⁷

⁴⁷European commission: Home Affairs. [online]. [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/home-affairs/policies/immigration/immigration_integration_en.htm

- *Evropské fórum pro integraci*

Evropské fórum pro integraci je pořádáno ve spolupráci s Evropským hospodářským a sociálním výborem. Na tomto fóru vedou zainteresované subjekty, občanské společnosti, ale také evropské orgány diskuzi na otázky integrace. Fungování tohoto fóra je založeno na výměně dopisů mezi Evropskou komisí a Evropským hospodářským a sociálním výborem. Společné základní principy integrace slouží jako věcný podklad pro činnost fóra.

Evropské fórum pro integraci je financováno z Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí.⁴⁸

- *Evropská internetová stránka věnovaná integraci*

Tento pokrokový nástroj představuje nový a rychlý přístup k informacím o integraci. Tato volně přístupná stránka je dostupná ve třech světových jazycích -v angličtině, němčině a francouzštině.

Jejím cílem je sloužit jako prostředek k vyměňování zkušeností s osvědčenými postupy, zjišťování možností financování, vyhledávání partnerů pro další projekty a získávání aktuálních informací o nejnovějším vývoji na úrovni EU. Tato webová stránka posiluje kontakty mezi politiky a odborníky v oblasti integrace.⁴⁹

- *Příručka o integraci*

Cílem této příručky není podrobný popis konkrétních integračních programů. Jednotlivé kapitoly příručky se soustřeďují na „kritické faktory úspěšnosti“, které vycházejí z praxe. Jednoduše řečeno, příručka obsahuje nepřehledný výčet osvědčených postupů z řady zemí z celé EU a také soubor závěrů, které je možno z uvedených postupů vyvodit. Příručka obsahuje také přílohy, které vysvětlují, jak mohou být politiky uplatňovány na jednotlivé projekty a naopak a jak se mohou tvůrci politiky a odborníci v praxi navzájem od sebe učit, aby jejich integrační výsledky byly co nejlepší.

Každá kapitola příručky je založena na závěrech učiněných v rámci čtrnácti technických seminářů pořádaných vnitrostátními orgány.

⁴⁸European Web Site on Integration. [online]. [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/ewsi/en/policy/legal.cfm#>

⁴⁹ IP/09/593. *Platforma pro dialog: „Evropské fórum pro integraci“ a interaktivní „evropská internetová stránka věnovaná integraci“: dva nové nástroje fungující integrace*. Brusel, 2009. Dostupné z: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/593&format=HTML&aged=1&language=CS&guiLanguage=en>

Příručka má již tři části. První část se zaměřuje na tři témata, v podstatě na výsledky seminářů v Kodani, Lisabonu a v Londýně. Témata jsou následující: začlenění nových přistěhovalců a uznaných uprchlíků.

Druhá část se zabývá tématy, která vyplývají ze společných základních zásad a společného programu EU. Z pěti seminářů, které se konaly v Tallinu, Římě, Dublinu, Berlíně a v Madridu, vzešly čtyři kapitoly: Řádné zohlednění všech aspektů integrace přistěhovalců, Bydlení v městském prostředí, Ekonomická integrace a Správa věcí veřejných v oblasti integrace.

Konečně také třetí část v sobě zahrnuje šest kapitol, které jsou výsledky šesti seminářů konajících se ve Vídni, Paříži, v Aténách, Dublinu, Lisabonu a v Tallinu. Jsou to kapitoly nesoucí tyto názvy: Výměny informací a osvědčených postupů v Evropě, Hromadné sdělovací prostředky a integrace, Zvyšování povědomí a zlepšení postavení přistěhovalců, Platformy pro dialog, Získání státní příslušnosti a praxe aktivního občanství a Mladí přistěhovalci, vzdělání a trh práce.⁵⁰

- *Evropský fond pro integraci*

Evropský fond pro integraci (dále EIF) se zaměřuje především na opatření v rámci podpory integrace nových přistěhovalců. Přispívá také k opatřením v oblasti budování, provádění, monitorování a obecnému hodnocení integrační strategie.

V letech 2007-2013 tento fond hospodaří s částkou 825 milionů EUR. EIF je zaměřen především na snadnější integraci „neevropských“ imigrantů do evropské společnosti. EIF se věnuje také financování konkrétních iniciativ, mezi něž patří například programy pro zlepšení řízení různorodosti ve čtvrtích, mezikulturní školení a dialogy, opatření pro sdílení informací a osvědčených postupů mezi evropskou integrací lékařů a další. V oblasti zaměstnanosti je EIF doplňován Evropským sociálním fondem.⁵¹

V rámci EIF byly v roce 2011 Komisí sledovány tyto cíle: zvýšení veřejného vnímání migrace a rozmanitosti, zlepšení řízení rozmanitosti v sousedstvích, zvýšení účasti přistěhovalců ve všech oblastech kolektivního života, zvýšení integračních opatření

⁵⁰ *Příručka o integraci pro tvůrce politik a odborníky z praxe* [online]. Třetí. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2010 [cit. 2012-03-13]. ISBN 978-92-79-13506-4. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ewsi/UDRW/images/items/docl_12892_316640580.pdf

⁵¹ European Commission – Home Affairs: The European Integration Fund. [online]. [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/home-affairs/funding/integration/funding_integration_en.htm

zaměřených na znevýhodněné skupiny přistěhovalců, koordinace stávající výzkumné činnosti v oblasti migrace a integrace včetně role vysílajících zemí v podpoře integrace státních příslušníků třetích zemí.

EIF vyplatil v roce 2011 přibližně 4 955 000 EUR.⁵²

3.4 Mezináboženský dialog

Mezináboženský dialog je jedním ze současných fenoménů, které vyplývají ze setkání s někým nebo něčím radikálně odlišným. Odlišnost můžeme spatřovat v rozdílném oblékání, stolování, kulturních tradicích, slavení svátků, ale také ve vyjadřování myšlenek atd. Někdy lidé jiných kultur mají pouze jiný úhel pohledu na život, který může být těžko pochopitelný v zemi, kde je naprosto odlišné náboženství a kulturní základy. Když se lidé dozvědí, že nějaký člověk, který se odlišuje, má takové či onaké názory a chová se pro nás možná „divně“, řekne si: „Jak někdo může dělat něco takového, to nechápu?“ Odlišnost, kterou zde spatřujeme, může vést k zamyšlení se nad naším vlastním způsobem života a nad našimi tradicemi a zvyky. Základní principy mezináboženského dialogu jsou právě toto zamyšlení a otevřená komunikace mezi lidmi odlišných náboženství.

K náboženským a kulturním konfliktům mezi lidmi dochází pouze v případě, že jednotliví aktéři nejsou otevření a považují pouze svůj úhel pohledu za ten správný.⁵³

Mezináboženský dialog vede k odbourávání stereotypů a předsudků. Lidé, kteří jsou otevření v tomto směru, si mohou vytvořit nadhled vůči lidem vyznačující se jinou kulturou, či náboženstvím. Například můžou zjistit, že ne každý Arab je muslim. A že dokonce existují muslimové, kteří se nedrží striktně koránu a pijí pivo⁵⁴.

V následující části se zaměřím na průřez mezináboženských aktivit na jednotlivých úrovních.

- *Mezináboženské aktivity*

⁵² European Fund for the Integration of third - country nationals 2007-2013: Work Programme for 2011. [online]. [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/home-affairs/funding/integration/AWP%202011.pdf>

⁵³ SCHEU, Harald Christian. *Migrace a kulturní konflikty*. První. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0.

⁵⁴ I muslimové rádi popíjejí pivo, vyrábí ho v utajení. *Idnes.cz* [online]. 2011 [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/i-muslimove-radi-popijeji-pivo-vyrabi-ho-v-utajeni-fss-/eko-zahranicni.aspx?c=A110414_1566541_eko-zahranicni_spi

Jako první uvedu tři největší mezináboženské organizace, které mají velký podíl na světovém mezináboženském dialogu.

Parlament světových náboženství byl první velkou mezináboženskou konferencí v moderních světových dějinách, který se uskutečnil v rámci Světové kolumbijské výstavy v Chicagu roku 1893. Oficiálně se však vznik Parlamentu světových náboženství datuje od roku 1988. Tato organizace má za cíl dosáhnout spravedlivého, klidného a udržitelného světa, a to prostřednictvím pěstování harmonie mezi světovými náboženstvími a duchovními společenstvími.⁵⁵

Další velkou organizací, která pořádá světová shromáždění náboženských představitelů je *World Conference of Religions for Peace*. Tato organizace sama o sobě říká, že respektuje náboženské rozdíly a zároveň oslavuje naše společné lidství. Náboženství pro mír je aktivní na všech kontinentech i v některých z nejvíce problémových oblastí světa. Vytváří multi-náboženské partnerství, které má za cíl postavit se světovým problémům, jako jsou války, chudoba a ochrana Země.⁵⁶

Poslední třetí velkou organizací je *United Religions Initiative*. Počátky tohoto hnutí nacházíme v USA v průběhu 90. let. Cíl této organizace je stejný jako cíl těch předešlých, a to světový mír. URI realizuje své poslání v rámci místních, ale také globálních iniciativ, na kterých se podílí více než 525 členských skupin a organizací. Základní organizační strukturou jsou „kruhy spolupráce“, které představují místní skupiny složené z nejméně sedmi lidí z alespoň tří rozdílných náboženských tradic.⁵⁷

Velký význam, na místní a národní úrovni, mají rady tvořené náboženskými představiteli náboženských komunit žijících v dané oblasti. Vytváření těchto rad není pouze iniciativou náboženskou, nýbrž také politickou.

Politikové se na náboženské skupiny začali obracet především po 11. září 2001, vzhledem ke skutečnosti, že teroristické útoky byly spojovány s radikálními náboženskými skupinami. Evropa se stává jak etnicky, tak nábožensky rozmanitou a události spojené s 11.

⁵⁵Council for a Parliament of the World's Religions. [online]. [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.parliamentofreligions.org/index.cfm?n=1>

⁵⁶Religions for peace. *Mission* [online]. [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.parliamentofreligions.org/index.cfm?n=1>

⁵⁷URI. *United Religion sInitiative* [online]. [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: http://www.uri.org/about_uri

zářím donutily mnoho politiků si uvědomit provázanost mezi náboženským a politickým světem.⁵⁸

Zajímavým příkladem je *Mezináboženská rada v Bosně a Hercegovině*, která vypracovala návrh zákona upravujícího vztah státu a náboženských společností, jenž byl parlamentem Bosny a Hercegoviny přijat. Rada v Bosně a Hercegovině mapuje poválečnou situaci. Také se snaží koordinovat situaci spojenou s etnicky motivovanými útoky na náboženské objekty. Rada spolupracuje v této věci s policií, místními samosprávami a s islámskými, křesťanskými a pravoslavnými duchovními.⁵⁹

Další mezináboženské rady, které působí na regionální úrovni, jsou například *European Council of Religious Leaders*.

Na mezináboženském dialogu se také významně podílí mezinárodní organizace. Hlavní roli v podpoře mezináboženských aktivit hraje *Rada Evropy*, a to především skrze Generální ředitelství pro vzdělání, kulturu a dědictví, mládež a sport. Rada Evropy organizuje nespočet konzultací, konferencí, seminářů a dalších aktivit v rámci mezináboženského dialogu.⁶⁰

Mnoho mezináboženských aktivit je podporováno také *Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě* (dále jen OBSE). OBSE aktivně podporuje členské státy v boji proti všem formám rasismu, xenofobii, diskriminaci, včetně antisemitismu a diskriminaci křesťanů a muslimů.⁶¹

Za zmínku také stojí některé z osobností, které iniciují mezináboženský dialog. Například iniciativy *saudského krále Abdulláha*, nebo *prince Hassana* a jeho Royal Institute for Inter – Faith Studies.

⁵⁸ SCHEU, Harald Christian. *Migrace a kulturní konflikty*. První. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0.

⁵⁹ Počet útoků na náboženské objekty v Bosně roste. *Český rozhlas* [online]. 27. 03. 2011 [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/zpravy/_zprava/868663

⁶⁰ SCHEU, Harald Christian. *Migrace a kulturní konflikty*. První. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0.

⁶¹ Tolerance and non-discrimination. *OSCE* [online]. [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.osce.org/what/tolerance>

- *Mezináboženský dialog na úrovni běžných věřících*

Největší přínos do společnosti a do integrace odlišných prvků do společnosti, která tyto prvky přijímá, má právě mezináboženský dialog na úrovni běžných věřících. Potenciál v této komunikaci spočívá v poznání člověka jiného náboženského vyznání jako plnohodnotného člověka, jako jsme my sami. Tato forma dialogu má mnoho podob: dialog života, mezináboženská spolupráce, společná náboženská zkušenost apod.⁶²

Formou dialogu, která je asi nejvíce vidět, je dialog života. Ten představuje vzájemnou interakci věřících skrze jejich životy. Tento dialog většinou odbourává stereotypy. Můžeme to vidět na příkladu mladého muslima Hassana Askari, který zachránil skupinu židů před útokem křesťanských antisemitů.⁶³

V následující části této kapitoly se zaměřím na integraci imigrantů ve vybraných evropských zemích.

3.5 Integrace imigrantů ve vybraných zemích EU

V následující části se zaměřím celkově na dvě země, které mě zaujaly svými postoji k integraci imigrantů, a proto jsem je zakomponovala do obsahu této podkapitoly. Konkrétně se bude jednat o Dánsko a Francii, a jejich přístupy a aktuální situaci v oblasti integrace imigrantů do společnosti daných zemí. V každé z těchto zemí je multikulturalismus současným fenoménem.

- **Dánsko**

Příliv imigrantů můžeme zaznamenat již v poválečném Dánsku, kdy většina cizinců představovala životního partnera dánského usedlíka. V roce 1984 bylo v Dánsku již 90 000 takových cizinců z celkového počtu 100 000 cizích státních příslušníků.

V průběhu historie následovaly imigrační vlny. Mezi lety 1956-1984 přijalo Dánsko 12 500 politických uprchlíků. V Dánsku se objevili imigranti z Turecka, Jugoslávie a Pákistánu, kteří v šedesátých letech pomáhali řešit nedostatek pracovních sil a v roce 1973, kdy vláda volný příchod pracovní síly ze zahraničí zakázala, tvořili tito imigranti zhruba

⁶² SCHEU, Harald Christian. *Migrace a kulturní konflikty*. První. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0.

⁶³ JEWS' SUBWAY HERO A MUSLIM. *New York News* [online]. 12. 12. 2007 [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: http://www.nypost.com/p/news/regional/item_SF5elktAPxQgqd71DWLfYJ;jsessionid=67501ACE3149921DB85268108F80CB8C

12 000 osob. Následně docházelo k tzv. slučování rodin a kvůli tomu cizích příslušníků přibývalo. V roce 1978 jich v Dánsku žilo snad nejvíce, 48 000. Naprostá většina z nich se stala dánskými státními příslušníky.

V roce 1983 se stalo z individuálního práva na azyl lidské právo. Od té doby můžeme sledovat nárůst v žádosti o azyl. I když v roce 1983 to bylo pouze 322 lidí, v následujících letech počet žadatelů o azyl prudce stoupl a to až na 6 551 lidí v roce 1985. V průběhu dalších let vzrostl tento počet celkem dvacetkrát.

Na přelomu 70. a 80. let v Dánsku rostlo napětí mezi starousedlíky a imigranty. Nejzávažnější případ se stal v roce 1985, kdy byla napadena skupina Iráčanů. Odpor k jiným národnostem podporoval také rozšířený fenomén v podobě vysloveně rasistických skupin mladých lidí. V komunálních volbách v roce 1997 vyhrála volby nově založená Dánská lidová strana, která vystupovala proti cizincům v Dánsku. Následně v roce 1998 Dánsko přijalo nejprísnejší cizinecký zákon v EU.⁶⁴

Integrační politika v Dánsku již úzce souvisí s aktivním začleněním na trh práce, protože rozdíly mezi rodilými a cizími příslušníky, jsou patrné jak z hlediska vzdělávání, tak zaměstnanosti. Integrační plán New Chance for Everyone z roku 2005 potvrdila toto zaměření integrační politiky a dala si za cíl získat o 25 000 imigrantů na pracovní místa, a to mezi lety 2005 a 2010.

Imigrantům v Dánsku je poskytována celá řada forem sociální pomoci. Na oplátku Dánové očekávají, že se cizinci budou aktivně zapojovat do integračního procesu, a to zejména v rámci výuky oficiálního jazyka a aktivního zapojení se na trh práce. Integrační politika je zde koordinována pod záštitou Ministerstva uprchlíků. Mezi lety 2008-2011 činil rozpočet ministerstva 241,4 milionů EUR. Největší objem financí byl poskytnut na oblast uvedení a seznámení se s kulturou a prostředím Dánska a na oblast jazykových kurzů.⁶⁵

V roce 2010 Dánská strana lidová, která je krajně pravicová a prosazuje proti-imigrantskou politiku, uzavřela v březnu roku 2010 dohodu s dánskou vládou, která vedla k ještě více zpřísněné migrační politice.

⁶⁴ BUSCK, Steen a Henning POULSEN. *Dějiny Dánska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007. ISBN 978-80-7106-908-9.

⁶⁵ COLLETT, Elizabeth. *Immigrant Integration in Europe in a Time of Austerity* [online]. Washington, DC: Migration Policy Institute, 2011 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z: <http://www.migrationpolicy.org/pubs/TCM-integration.pdf>

Tato politika v sobě zahrnuje například vysoké požadavky na jazykové znalosti. Imigranti v Dánsku mohou také obdržet sociální pomoc až po třech letech po podání přihlášky k trvalému pobytu.⁶⁶

- **Francie**

Francouzský republikánský model už v roce 1968 potvrdil, že zdaleka nenaplnuje své ušlechtilé ambice. Co více, dnešní krize zpochybňuje samotný model občanství a integrace, který byl vytvořen už Velkou francouzskou revolucí.

Francouzský republikánský model tvrdí, že všichni francouzští občané mají tutéž kulturní identitu, která se zároveň stává tou jedinou přijatelnou. Občané musí hovořit jedním úředním jazykem a vzdělávat se podle jednotných osnov, dále ve veřejné sféře požívat rovných práv a mít tytéž povinnosti, to vše musí být realizováno, aby bylo dosaženo společné totožnosti.⁶⁷ Názorným příkladem toho, že tento model je nedostatečný pro efektivní integrační politiku, je rozhodnutí z roku 2004 proti viditelným náboženským symbolům ve školách. Toto rozhodnutí se týkalo především muslimských děvčat nosících do škol hidžáb.⁶⁸

Přistěhovalectví má ve Francii velmi dlouhou historii. V roce 1920 se Francie umístila na druhém místě hned po USA jako země s nejvyšším podílem přistěhovalců, což činilo 7 % z celkové populace. Na začátku 20. století bylo 25 % populace nějakým způsobem spojováno s imigranty, ať už šlo o první nebo druhou generaci imigrantů.⁶⁹

Ve Francii žije největší procento evropské muslimské populace. Neoficiální odhady dosahují počtu až 6 milionů z celkové francouzské populace 60 milionů obyvatel. Pokud jde o počet lidí hlásících se k islámu, je islám druhým nejrozšířenějším náboženstvím hned po katolické církvi.

Průzkumy veřejného mínění ukazují, že zatímco většina francouzských občanů se domnívá, že muslimové nejsou dobře integrováni do francouzské společnosti, roste taky počet názorů, že neschopné jsou v této oblasti postupy francouzské integrační politiky.

⁶⁶ COLLETT, Elizabeth. *Immigrant Integration in Europe in a Time of Austerity*. Washington, DC: Migration Policy Institute, 2011.

⁶⁷ STEPAN, Alfred. Why is France Burning?. *Project-syndicate* [online]. 2005[cit. 2012-03-19]. Dostupné z: <http://www.project-syndicate.org/commentary/why-is-france-burning->

⁶⁸ Hidžáb doslova znamená clona, závěs, avšak v dnešní době je toto slovo používáno hlavně pro muslimský šátek, kterým si žena zahaluje vlasy, krk a poprsí.

⁶⁹ ALGAN, Yann. *Cultural Integration in France*. Paris, 20. 6. 2010. Dostupné z: <http://econ.sciences-po.fr/sites/default/files/file/yann%20algan/France.pdf>. Institut d'étude politiques de Paris.

Průzkum z roku 2010 ukázal, že 68 % dotázaných Francouzů je přesvědčeno, že muslimové nejsou dobře integrováni do společnosti. Dále 42 % dotázaných se vyjádřilo ohledně přítomnosti muslimské komunity, jako o ohrožení identity jejich země. Ve Francii žije 31 % francouzů, kteří vyznávají islám a zároveň odmítají západní hodnoty. Toto procento stále roste, v roce 1994 jsme mohli sledovat 12 % lidí zastávající tento názor, a v roce 2001 to bylo 17 %. ⁷⁰

Francouzská striktní legislativa de facto protirečí evropským hodnotám, jako je právo na svobodu vyjadřování a s tím i spojenou svobodu vyznání. Už jsem se zmínila o zákonu z roku 2004, tento zákon rovněž zakazuje náboženské symboly, jako jsou například velké kříže a židovské jarmulky. V roce 2011 vstoupil v platnost zákon, který zakazoval ženám nosit celoobličejový závoj na veřejnosti. Dále tento zákon stanovuje pokutu osobám, které nosí pokrývku tváře na veřejnosti ve výši 130 EUR, a lidem, kteří někoho nutí nosit takto zakrytou tvář, pokutu ve výši 30 000 EUR a až jeden rok vězení.

Francouzští vládní úředníci a jiní zastánci zákazu ospravedlňují tyto zákazy například tvrzením, že šátky zakrývající obličej zabraňují integraci do evropské společnosti, nebo také že brání policistům identifikovat jednotlivce na veřejných místech.

Průzkumy veřejného mínění ukazují, že 82 % občanů podporuje právní úpravu. Avšak jsou zde i kritici, kteří poukazují na fakt, že je v tomto případě ve skutečnosti věnována větší pozornost označení muslimů, než skutečným integračním potřebám. ⁷¹

⁷⁰ ARCHICK, Paul. Muslims in Europe: Promoting Integration and Countering Extremism. In: *Www.crs.gov* [online]. 2011 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: <http://www.fas.org/sgp/crs>

⁷¹ Tamtéž.

4 Integrace imigrantů v ČR

Česká republika není žádnou výjimkou a také pocítuje jako ostatní státy Evropy nárůst přistěhovalectví. V poslední době taktéž připouští potřebu zahraniční pracovní síly v souvislosti s demografickým a ekonomickým vývojem. Příchod imigrantů znamená pro ČR jak příležitost, tak riziko. K efektivnímu využití migrace, jak už jsem uvedla v předchozí kapitole, je nutný rovněž efektivní přístup k integraci.⁷²

Přistěhovalci byli negativně ovlivněni hospodářským poklesem v České republice a to navzdory skutečnosti, že míra jejich nezaměstnanosti zůstala nižší než u české populace a to 5,8 % oproti 6,8 % v roce 2009. Česká republika reagovala na recesi zavedením programu dobrovolného návratu v roce 2009, což bylo řešení pro nezaměstnané imigranty v ČR. Z 27 700 státních příslušníků třetích zemí, kteří přišli o zaměstnání v letech 2008 - 2009, přibližně 8 % (většinou lidé z Mongolska) se přes tento program vrátilo do své země původu. Program dobrovolného návratu zahrnoval stipendium ve výši 500 EUR, pokryl náklady na letenku domů a také některé ubytovací náklady.

Nicméně pro většinu imigrantů, kteří zůstali, Ministerstvo vnitra vytvořilo programy tíšňové integrace, v úzké spolupráci s českými obcemi, zaměřené především na aktivity na trhu práce, včetně sociálního a právního poradenství, jazykového vzdělávání a podporu pro další vzdělávání. Kromě toho Česká republika zavedla centra podpory integrace cizinců v deseti ze čtrnácti krajů a to šest v roce 2009 a čtyři v roce 2010. Podle české vlády se „integrace stala důležitější a viditelnější“. Recese ovlivnila také vznik dokumentu: Nové zásady pro integraci cizinců, které byly vládě předloženy v únoru 2011. Tyto zásady vyzývají k větší orientaci na praktický přístup k integraci a zaměřují se například na vstupní kurzy, jazykové zkoušky a vzdělávání druhé generace přistěhovalců.⁷³

⁷² RÁKOCZYOVÁ, Miroslava a Robert TRBOLA. *Lokální strategie integrace cizinců v ČR I.* první. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2008. ISBN 978-80-7416-006-6. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_271.pdf

⁷³ COLLETT, Elizabeth. *Immigrant Integration in Europe in a Time of Austerity*. Washington, DC: Migration Policy Institute, 2011.

4.1 Cizinci na českém trhu práce

Již od 80. let dochází ve vyspělých zemích k tzv. polarizaci zahraniční zaměstnanosti. To znamená, že cizinci se na trhu práce koncentrují do dvou dílčích míst – na nejvyšší a nejnižší příčky hierarchie pracovních míst. Tento trend pozorujeme také v ČR již od roku 2004, kdy se stala cílem početné pracovní migrace.

Segmentace a polarizace zahraniční zaměstnanosti v ČR souvisí mimo jiné s původem migrujících pracovníků. Vyšší pozice jsou dostupné především občanům ekonomicky vyspělých zemí. Na nižší pracovní pozice směřují častěji státní příslušníci ze třetích zemí a z méně rozvinutých zemí EU. Nejvíce obsazují nižší pozice občané Ukrajiny, Vietnamu, Mongolska, Moldavska a Uzbekistánu.⁷⁴

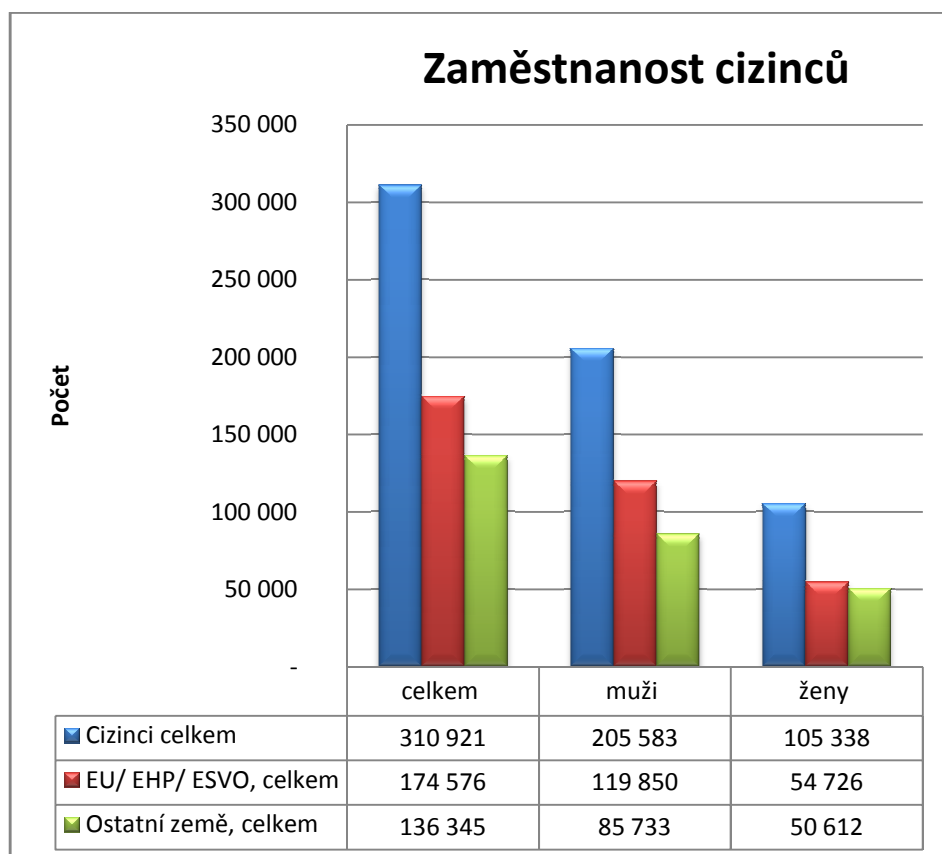
Od roku 1997 můžeme sledovat stoupající tendence v počtu cizinců na území ČR. Procento lidí registrovaných na úřadech práce v ČR jednoznačně převyšuje procento imigrantů provozujících živnost na území ČR. Největší počet nezaměstnaných jsme zaregistrovali v roce 2008 a to 284 551 osob. Od roku 2008 počet živnostníků roste, v roce 2011 jsme zaznamenali největší počet od roku 1997, 93 059 osob, které podnikají. Počet nezaměstnaných mírně vzrostl mezi lety 2010 a 2011, z 215 367 nezaměstnaných osob se číslo vyšplhalo na 217 862 osob registrovaných na úřadu práce.⁷⁵

V následující části se zaměřím na tři grafy, které názorně ukazují situaci cizinců na českém trhu práce v roce 2011. Jako první se zaměříme na zaměstnanost cizinců obecně, dále na situaci cizineckých živnostníků a jako poslední nastíníme situaci osob registrovaných na úřadech práce. U všech grafů jsou celkové počty imigrantů rozděleny na imigranty z EU a na cizí příslušníky z třetích zemí.

⁷⁴ TRBOLA, Robert a Miroslava RÁKOCZYOVÁ. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR II.: Role zaměstnání a vybraných institucí v procesu integrace*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2011. ISBN 978-80-87474-20-4.

⁷⁵ Zaměstnanost - datové údaje. ČSÚ [online]. 31. 12. 2011 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/datove_udaje/ciz_zamestnanost

Graf 4.1



Vlastní zpracování, zdroj: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/datove_udaje/ciz_zamestnanost

V České republice bylo zaměstnáno celkem 310 921 cizinců k 31. 12. 2011. Z tohoto počtu bylo na území ČR zaměstnáno 66,1 % mužů a 33,8 % žen. Z celkového počtu bylo zaměstnáno 56,1 % cizinců z EU a 43,9 % z ostatních zemí.

Pokud se zaměříme na cizince ze zemí EU, podíl jednotlivých zastoupených zemí byl následující:

- sousedící země s ČR: Slovensko (117 831 osob), Polsko (21 430 osob), Německo (4 830 osob), Rakousko (1 271 osob)
- ostatní země EU s velkým podílem zaměstnanosti: Bulharsko (8 148 osob), Rumunsko (6 817 osob), Francie (2 166 osob), Spojené království (3 654 osob).

ČR zaměstnává nejvíce cizinců ze sousedících zemí a to zejména ze Slovenska a Polska. Z ostatních zemí EU je zde četný výskyt státních příslušníků z Bulharska a Rumunska.⁷⁶

Další skupinou jsou zaměstnaní cizinci mimo EU. Jestliže se zaměříme na tyto země, můžeme se konkrétně zmínit o těchto následujících, nejvíce zastoupených:

- Ukrajina (68 950 osob), Vietnam (32 145 osob), Rusko (5 644 osob), Moldavsko (4 228 osob), Mongolsko (3 116 osob), Spojené státy (2 480 osob).⁷⁷

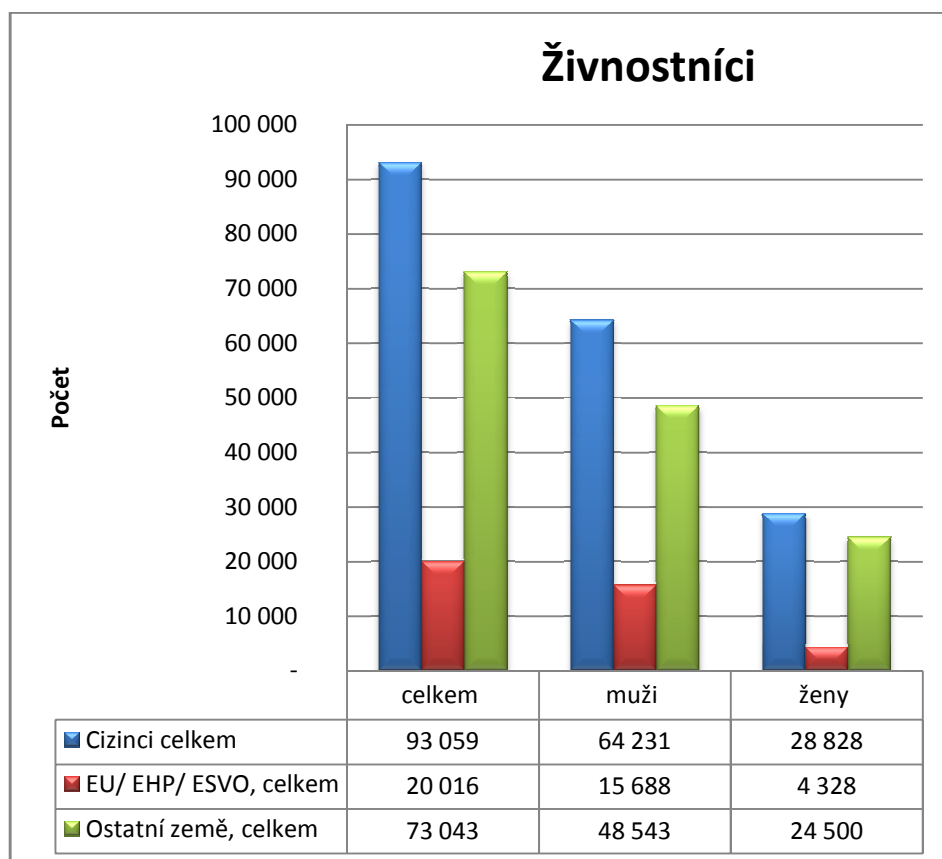
Největší cizineckou skupinou pocházející mimo EU, a která je zaměstnávána na českém trhu práce, jsou lidé z Vietnamu.

V následující části se zaměříme na druhý graf, ve kterém si blíže nastíníme situaci cizineckých živnostníků v ČR.

⁷⁶ Zaměstnanost - datové údaje. ČSÚ [online]. 31. 12. 2011 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/datove_udaje/ciz_zamestnanost

⁷⁷ Zaměstnanost - datové údaje. ČSÚ [online]. 31. 12. 2011 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/datove_udaje/ciz_zamestnanost

Graf 4.2



Vlastní zpracování, zdroj: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/datove_udaje/ciz_zamestnanost

V České republice provádělo živnost celkem 93 059 cizinců ke dni 31. 12. 2011. Z tohoto celkového počtu byl zaznamenán 69% podíl mužů a 31% podíl žen. Procentuální podíl živnostníků z EU je malý ve srovnání s cizinci mimo EU provozujícími živnost na území ČR.

Živnostníci z EU tvoří 21,5 % z celkového počtu, avšak živnostníků ze zemí mimo EU je 78,5 %, což je více než trojnásobek živnostníků z EU.⁷⁸

Nejpočetnější zastoupení mezi cizineckými podnikateli patří osobám ze Slovenska (11 406 osob).

⁷⁸ Zaměstnanost - datové údaje. ČSÚ [online]. 31. 12. 2011 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/datove_udaje/ciz_zamestnanost

Pokud se zaměříme na státy mimo EU, nejpočetnější skupinou jsou pak podnikatelé z Ukrajiny (33 700) a Vietnamu (29 369). Z toho vyplývá, že téměř 91,4 % zaměstnaných cizinců v ČR podniká.⁷⁹

„Vietnamské prodejny se v regionech rozšiřují doslova kobercovým způsobem. Jeden můj kolega má zkušenost, že zatímco před třemi roky proti jeho 130 prodejnám stálo 12 vietnamských obchodů, tak nyní jich je 70. Je to neuvěřitelné tempo,“ uvedl Zdeněk Juračka prezident Svazu obchodu a cestovního ruchu ČR pro iDNES.cz.⁸⁰

Vietnamští obchodníci mají stále větší podíl na tržbách obchodního řetězce Makro, který úzce spolupracuje s vietnamskými maloobchodníky. Kvůli lepší komunikaci s těmito zákazníky tato společnost nedávno zřídila pozici manažera pro komunikaci s asijskými a vietnamskými zákazníky.⁸¹ Také oficiální stránky Makra jsou dostupné kompletně ve vietnamštině. V roce 2011 činil meziroční nárůst prodeje vietnamským maloobchodníkům 13,4 %.

Spokojenost s velkoobchodním řetězcem Makro může potvrdit také pan Lê Minh Hâu z Brna, který Makro pravděpodobně chválí kvůli každodenní dostupnosti čerstvého zboží a dobré péči o vietnamské maloobchodníky.⁸²

Ministerstvo vnitra předložilo návrh „Nového systému ekonomické migrace“. Tento návrh chce ministerstvo vnitra začlenit do příštího cizineckého zákona. Podle nového systému ekonomické migrace by měl dostat podnikatelské vízum pouze cizinec, který bude v Česku investovat minimálně 5 miliónů korun.

Drobné podnikání bez nutnosti investovat bude cizincům umožněno až po dvou letech pobytu na území ČR. V praxi to znamená, že rodilý mluvčí z USA, by nemohl přijet a začít učit angličtinu „na volné noze“. Bude muset čekat, až uplyne doba dvou let a až bude moci obdržet živnostenský list.⁸³

⁷⁹ Zaměstnanost - datové údaje. ČSÚ [online]. 31. 12. 2011 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/datove_udaje/ciz_zamestnanost

⁸⁰ Vietnamci už v Česku provozují skoro 20 tisíc obchodů. *IDNES.cz* [online]. 23. 1. 2011 [cit. 2012-03-31]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/vietnamci-uz-v-cesku-provozuj-20-tisic-obchodu-pcs-/ekonomika.aspx?c=A111123_163302_ekonomika_vem

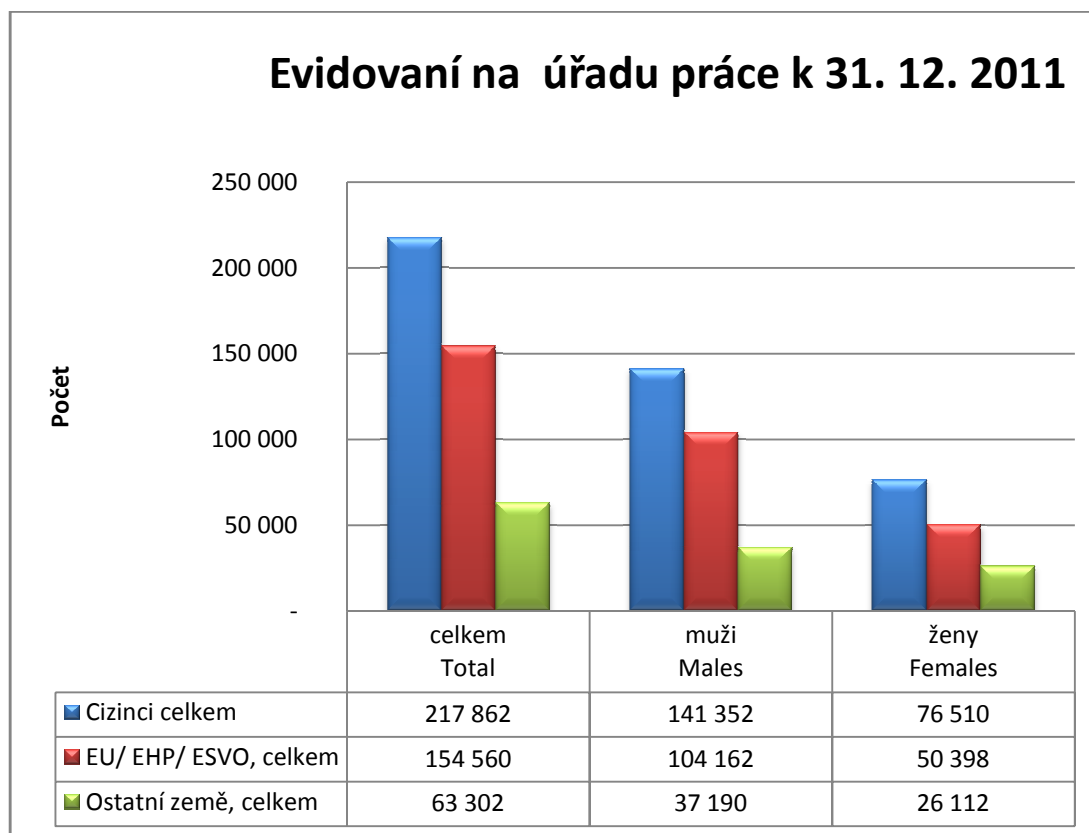
⁸¹ Tamtéž.

⁸² *Những nhà bán lẻ Việt Nam. Makro* [online]. [cit. 2012-03-31]. Dostupné z: <http://www.makro.cz/public/makro-cz/Domu/Sortiment/Provozovny/Vietnamsky-maloobchod>

⁸³ Stát omezuje cizince v drobném podnikání. *Program migrace* [online]. 15. 3. 2011 [cit. 2012-03-31]. Dostupné z: <http://migration4media.net/2011/03/15/stat-omezuje-cizince-v-drobnem-podnikani/>

V následující části si blíže nastíním situaci cizinců na úřadu práce v České republice.

Graf 4.3



Vlastní zpracování, zdroj: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/datove_udaje/ciz_zamestnanost

V roce 2011 bylo celkem evidováno 217 862 cizinců na úřadech práce v ČR. Z celkového počtu činili 71 % cizinci z EU, EHP a ESVO. Cizinci z ostatních zemí tvořili 29 % z celkového počtu evidovaných cizinců na českých úřadech práce.

V EU, EHP a ESVO byli nejvíce nezaměstnaní v roce 2011 lidé ze Slovenska (106 425 osob), Polska (19 718 osob), Bulharska (7 007) a Rumunska (6 372 osob).

Z ostatních zemí bylo nejvíce nezaměstnaných z Moldavska (2 643 osob), což bylo téměř 62 % z celkového počtu moldavských imigrantů. Další větší skupinou byli cizinci z Mongolska (2 827 osob), u nichž nezaměstnanost dosáhla téměř 91 % z celkového počtu mongolských přistěhovalců žijících v ČR.

Nejvíce nezaměstnaných co do počtu bylo ukrajinských přistěhovalců (35 250 osob). Zajímavá situace panuje u vietnamské menšiny, kde bylo zaznamenáno pouze 8,6 % nezaměstnaných (2 776 osob).⁸⁴

V následující části objasním integrační funkce úřadů práce v České republice.

4.2 Integrační funkce úřadů práce v ČR

V této podkapitole se zaměřím na potenciál úřadů práce při zprostředkovávání zaměstnání cizincům, kteří jsou v evidenci uchazečů o zaměstnání. Budu z velké části čerpat z publikace *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR II.*, která vznikla v rámci tvorby výzkumného projektu „Migrující osoby v ČR – postavení na trhu práce a sociální integrace“. Tento projekt byl financován Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Dále zapojuji své vlastní poznatky a zkušenosti založené na spolupráci s úřadem práce v Ostravě.

Část pracovníků z úřadů práce nevnímá postavení cizinců na českém trhu práce jako znevýhodněné. Na mnoha úřadech práce byl zaznamenán rovný přístup k cizincům a uchazečům z řad domácí populace. Zde ale vyvstává otázka, zdali lidé z úplně odlišného prostředí, jiné kultury a mnohdy malé znalosti českého jazyka opravdu nepotřebují odlišný přístup.⁸⁵

Pokud se jedná přímo o zprostředkování práce cizincům, přistupují k nim úředníci více individuálně, než skupinově. Skupinová práce s klienty je většinou nemožná z důvodu odlišné jazykové vybavenosti, kulturní odlišnosti a také jiné úrovně vzdělání. Jazyková bariéra je považována za překážku zprostředkování práce cizincům zejména proto, že mnohdy umožňuje pouze velice omezenou komunikaci s uchazečem o zaměstnání.

Nedostatečné jazykové znalosti českého jazyka omezují výčet volných míst, na která by mohl uchazeč nastoupit.⁸⁶

⁸⁴ Zaměstnanost - datové údaje. ČSÚ [online]. 31. 12. 2011 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/datove_udaje/ciz_zamestnanost

⁸⁵ TRBOLA, Robert a Miroslava RÁKOCZYOVÁ. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR II.: Role zaměstnání a vybraných institucí v procesu integrace*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2011. ISBN 978-80-87474-20-4.

⁸⁶ TRBOLA, Robert a Miroslava RÁKOCZYOVÁ. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR II.: Role zaměstnání a vybraných institucí v procesu integrace*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2011. ISBN 978-80-87474-20-4.

Přistěhovalec musí ovládat český jazyk alespoň minimálně, aby mohl pracovat na českém trhu práce. Oslovila jsem několik firem s prosbou o informaci, zdali by zaměstnali muže středního věku ze Sierra Leone, který je nedostatečně vybaven znalostí českého jazyka. U všech firem jsem se setkala se zápornou odpovědí. Na druhé straně mi bylo sděleno, že zcela bezpodmínečně nutná je alespoň základní znalost českého jazyka.

Proto na úřadech práce vyčlenili jazykově vybavené pracovníky, kteří se věnují přistěhovalcům. Tito pracovníci většinou ovládají anglický a německý jazyk. Ve většině případů je pro překonání jazykové bariéry vítána pomoc rodinných příslušníků, partnerů nebo dětí.

Ústav translatologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze připravil v rámci rozvojového projektu MŠMT tlumočnický kurz pro odbornou veřejnost. Tento kurz byl dostupný například pro pracovníky státní správy, policie, zdravotnických a sociálních zařízení a neziskových organizací a dalších, kteří přicházejí do styku s cizinci a s národnostními menšinami a neobejdou se bez tlumočení. Tento kurz se konal mezi lety 2010 – 2011.⁸⁷

Ve snaze překonat jazykovou bariéru mnohé úřady práce poskytují specifickou i nespecifickou rekvalifikaci pro cizince, jejímž cílem je zlepšit jazykovou znalost českého jazyka. Rekvalifikační kurzy patří mezi tzv. aktivní politiky zaměstnanosti. Mezi další takové patří rovněž využívání společensky účelných pracovních míst a veřejně prospěšné práce. V těchto případech se můžeme setkat s pasivním až negativním přístupem k začleňování cizinců, zejména občanů třetích zemí na pracovní trh prostřednictvím činnosti českých úřadů práce.⁸⁸

V souvislosti s touto problematikou je často diskutovanou otázkou, zda péče o imigranty a jejich integrace na trh práce spadá pouze do kompetence úřadů práce. Ve skutečnosti mají velký podíl na integraci přistěhovalců na trh práce neziskové organizace, o kterých se v krátkosti zmíním.

⁸⁷ Rekvalifikační kurz pro odbornou veřejnost - Komunitní tlumočení ve styku s cizinci a menšinami. *Cizinci v České republice* [online]. 11. 8. 2010 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: <http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=692>

⁸⁸ TRBOLA, Robert a Miroslava RÁKOCZYOVÁ. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR II.: Role zaměstnání a vybraných institucí v procesu integrace*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2011. ISBN 978-80-87474-20-4.

Aktivita neziskového sektoru jsou považovány za doplňkové aktivity úřadu práce. Ačkoli v mnoha případech je jejich funkce, vzhledem k větší flexibilitě a poradenské vybavenosti, efektivnější než funkce Úřadu práce. Výzkum MŠMT odhalil na úřadech práce nedostatečné kapacity, a to zejména v oblasti speciálního poradenství.

Pokud se zaměříme na kooperaci mezi úřady práce a neziskovým sektorem a na to, co zde hraje převažující roli, můžeme vymezit *standardní a specifické potřeby* cizinců. Každý z těchto subjektů řeší jinou potřebu. Jako specifické potřeby jsou označovány například hledání volného místa, pracovní poradenství, sociální poradenství, jazykové kurzy, zprostředkování tlumočnických služeb nebo také doprovod k zaměstnavateli. O tyto specifické potřeby a jejich uspokojování se starají výhradně neziskové organizace. O standardní potřeby se starají úřady práce.⁸⁹

Ráda bych zmínila jeden z mnoha projektů, které probíhají v současné době v rámci podpory neziskových organizací. Tento projekt nese název „Projekt nová perspektiva“. Projekt probíhá od června 2011 do května 2013. Cílem projektu je usnadnit vstup na trh práce cizincům ze Středočeského kraje a z Prahy. Zároveň jeho záměrem je i zvýšení kvalifikace účastníků a poskytování podpory při hledání zaměstnání, či zprostředkování zaměstnání nebo získání dočasného pracovního umístění, které by cizinci poskytlo chybějící praxi.

Tento projekt je soustředěn především na cizince s trvalým pobytem v ČR, tedy občanům EU, kteří jsou nezaměstnaní a jsou vedeni jako uchazeči o zaměstnání, nebo hledají pracovní uplatnění bez evidence na ÚP.

Náplní tohoto projektu je poradenství, profesní diagnostika, motivační kurzy, zprostředkování zaměstnání a další.⁹⁰

V následující části se blíže zaměřím na funkci a postavení organizací neziskového sektoru v procesu integrace přistěhovalců.

⁸⁹ TRBOLA, Robert a Miroslava RÁKOCZIOVÁ. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR II.: Role zaměstnání a vybraných institucí v procesu integrace*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2011. ISBN 978-80-87474-20-4.

⁹⁰ Projekty. *CIC* [online]. 1. 6. 2011 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: http://www.cicpraha.org/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=13&Itemid=232&lang=cs

4.3 Funkce a postavení organizací neziskového sektoru v procesu integrace imigrantů

Nevládní a neziskové organizace představují stěžejního aktéra v oblasti doručování služeb cílové skupině cizinců. NNO vytvářejí podpůrné prostředí pro individuální potřeby imigrantů v oblasti sociální integrace cizinců do české společnosti.⁹¹

Typickými představiteli jsou charitativní a humanitární organizace. Charitativní organizací, která působí na území ČR nejdéle, je Charita ČR, která byla založena již v 90. letech. Charita ČR se zaměřuje na pomoc cizincům v hmotné nouzi. Tato služba má několik složek, nejvýznamnější jsou poradenské služby, dále je pomoc poskytována v azylových zařízeních a v zařízeních pro zajištění cizinců. Jednou z dalších složek je práce s veřejností nad tématy migrace.⁹²

Rozmach neziskových organizací v této oblasti se postupně zvyšoval od 90. let. K největšímu rozmachu došlo v roce 2000, tehdy vzniklo nejméně 10 dalších organizací. Hlavním motivem nebyla inspirace základními potřebami cizinců přicházejících na území České republiky, ale rozšířené vnímání sociální integrace do většinové společnosti. Na významu začínaly nabývat služby spojené se sociálním servisem, objevovaly se komunitní multikulturní centra, vzdělávací centra pro cizince a další. Některé z těchto NNO se začaly profesionalizovat a z aktivit založených na dobrovolnictví se stala profesionální pracoviště provozující služby pro cizince.⁹³

Územní působnost neziskových organizací v oblasti podpory integrace cizinců do české společnosti je nevyvážená. Statistiky týkající se rozložení organizací zabývajících se podporou integrace cizinců publikovalo ve studii *„Efektivita služeb poskytovaných nestátními neziskovými organizacemi v oblasti integrace cizinců“*, Centrum pro výzkum neziskového sektoru.

⁹¹OECD. *From Immigration to Integration: Local Solutions to a Global Challenge*, 2006. 322 s. ISBN 978-92-6402-896-8.

⁹² O charitě. Charita Česká republika [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.charita.cz/o-charite/>

⁹³ TRBOLA, Robert a Miroslava RÁKOCZYOVÁ. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR II.: Role zaměstnání a vybraných institucí v procesu integrace*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2011. ISBN 978-80-87474-20-4.

Tabulka 4.1, počet organizací a poboček v jednotlivých krajích

Kraj	Počet organizací včetně jejich poboček
Hl. město Praha	27
Plzeňský	4
Liberecký	3
Ústecký	7
Karlovarský	1
Středočeský	2
Jihočeský	5
Královéhradecký	1
Pardubický	2
Vysočina	3
Jihomoravský	7
Olomoucký	1
Zlínský	1
Moravskoslezský	0

zdroj: CVNS, 2008. Vlastní zpracování.

Na základě této statistiky můžeme s jistotou říci, že v některých krajích ČR je zcela patrná nedostupnost služeb některým skupinám potencionálních klientů. Největší hustota působnosti NNO je kolem velkých měst jako je například Praha, Brno či Ústí nad Labem. Zarážející situaci můžeme sledovat v Moravskoslezském kraji, kde do roku 2008 nefungovala jediná NNO, která by působila v oblasti integrace cizinců.

Je nutno podotknout, že od doby sestavování studie CVNS uplynula už nějaká doba a v některých krajích přibyla tzv. Centra na podporu integrace cizinců. Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ČR otevřela 1. července 2009 nová Centra na podporu integrace v Moravskoslezském, Pardubickém, Plzeňském a Zlínském kraji. V roce 2010 MVČR pokračovalo v rozšiřování a centra na podporu integrace se objevila v Karlovarském, Libereckém, Jihočeském a Olomouckém kraji. Všechna tato centra jsou spolufinancována z Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí.⁹⁴

Největší organizace co do rozsahu působnosti a také nejvíce aktivní ve službách je Charita ČR – u té spatřujeme velký potenciál ke zřizování poboček. Tyto pobočky má ve všech regionech.

⁹⁴ Informace o projektech Center na podporu integrace cizinců (CPIC). *Centra na podporu integrace cizinců* [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.integracnicentra.cz/Onas/informaceOProjektech.aspx>

V následující části bych ráda přiblížila typologii služeb cizincům, a sice jaký mají prointegrační vliv.

- *Poradenství* – jedná se o poradenství zejména v sociální oblasti, dále také oprávněné poradenství a pracovní poradenství, ve kterém je často zahrnuta pomoc se zpracováváním životopisu, orientace v pracovních nabídkách, příprava na pracovní pohovor a další. Součástí poradenství mohou být také terénní práce. Téměř každá nezisková organizace provozuje jeden nebo více typů poradenství. Výhodou je, že tohoto typu služby může využít v podstatě každý cizinec, bez ohledu na svůj pobytový status. Důležitou součástí poradenství jsou také *asistenční služby*, které jsou ve většině případů zaměřeny na doprovod při jednáních s veřejnými institucemi v různých záležitostech. Tuto část poradenství obstarávají často dobrovolní pracovníci.
- *Podpora vzdělávání v oblasti trhu práce a rekvalifikační kurzy* – v tomto případě poskytují neziskové organizace jak přímou, tak nepřímou pomoc. Nepřímá pomoc spočívá v aktivní výuce českého jazyka, v rozvoji počítačových schopností, kurzech orientace na českém trhu práce, rekvalifikačních kurzech a mnohém dalším. Přímá pomoc potom zahrnuje asistenci při jednání se zaměstnavateli, nebo v personální agentuře.⁹⁵
- Za přímou pomoc můžeme také považovat například zřízení „job - klubu“. Job Club je poradenský program, který si klade za cíl především motivovat a aktivizovat jeho účastníky k uplatnění na trhu práce. Job club probíhá formou opakovaných skupinových setkávání v malých skupinách přibližně o 10 účastnících. Tato služba je dostupná ve všech krajích České republiky.⁹⁶

⁹⁵ TRBOLA, Robert a Miroslava RÁKOCZYOVÁ. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR II.: Role zaměstnání a vybraných institucí v procesu integrace*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2011. ISBN 978-80-87474-20-4.

⁹⁶ Job Club. *Integrovaný portál MPSV* [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/obcane/jobclub>

- *Jazykové vzdělávání přistěhovalců* – jak už jsem nastínila dříve, alespoň základní znalost českého jazyka je primárním předpokladem pro úspěšnou integraci. Přistěhovalci si ve většině případů nemůžou dovolit komerční výuku českého jazyka. Díky NNO můžou bezplatně nebo za minimální poplatek zkvalitnit své znalosti českého jazyka. V rámci výuky českého jazyka poskytují lektoři také přípravu na povinnou zkoušku z českého jazyka pro žadatele o trvalý pobyt.⁹⁷ V Moravskoslezském kraji se v rámci Centra na podporu integrace cizinců v Ostravě značně rozhojnilo kurzy českého jazyka pro přistěhovalce. Během týdne jsou tyto kurzy pořádány hned v šesti městech Moravskoslezského kraje. V Ostravě si uchazeči mohou vybrat z 2 základních a z 6 intenzivních kurzů každý týden.⁹⁸
- *Podpora bydlení a asistence při vybavování bytů* – také v této oblasti můžeme sledovat přímou a nepřímou pomoc neziskových organizací. NNO se podílejí v oblasti bydlení nepřímo například prostřednictvím poradenství, hledáním možností ubytování, při stěhování, opravách a dalších. Přímá pomoc je omezena na poskytování ubytovacích služeb. Jednou z NNO, která nabízí možnost ubytování, je **LaStrada**. Ubytovaní poskytuje ve dvou azylových bytech, v jednom pro ženy a v druhém pro muže. Dále zprostředkovává ubytování na ubytovnách nebo ve specializovaných zařízeních.⁹⁹ Tato služba je zpravidla časově omezena na jeden rok.

Mnohých těchto služeb využívají azylanté a uprchlíci, kteří jsou zahrnuti do tzv. Státního integračního programu. Proto bych se ráda v následující podkapitole úzce zaměřila na postavení azylantů v ČR.

⁹⁷ TRBOLA, Robert a Miroslava RÁKOCZYOVÁ. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR II.: Role zaměstnání a vybraných institucí v procesu integrace*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2011. ISBN 978-80-87474-20-4.

⁹⁸ Termíny kurzů českého jazyka. *Centrum na podporu integrace cizinců* [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.integracnicentra.cz/MoravskoslezskyKraj/MSKkcj.aspx>

⁹⁹ Co nabízíme. *LaStrada* [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.strada.cz/cz/co-delame/sluzby-lastrada/co-nabizime>

4.4 Postavení uprchlíků a jejich integrace v České republice

Úmluva o právním postavení uprchlíků, která byla přijata Valným shromážděním OSN v Ženevě v roce 1951, je dodnes stěžejním právním dokumentem, který definuje pojem uprchlíka: „...jako osobu, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti...“¹⁰⁰

V České republice zastřešují tuto problematiku legislativní předpisy, jako je Zákon o azylu (č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb.). Předposlední novela č.2/2002 Sb. měla mimo jiné za cíl harmonizaci českého azylového práva s právem EU, poslední novela tohoto zákona byla publikována v zákonu č. 427/2010 Sb. Dalším z důležitých legislativních předpisů je Usnesení vlády České republiky ze dne 14. května 2008 č. 543.¹⁰¹

Česká republika se zavazuje v Listině základních práv a svobod v článku 43 k tomu, že: „poskytne azyl cizincům pronásledovaným za uplatňování politických práv a svobod. Azyl může být odepřen tomu, kdo jednal v rozporu se základními lidskými právy a svobodami“.¹⁰²

Problematika azylu spadá do kompetence MVČR. Za tímto účelem MVČR zřídilo Odbor azylové a migrační politiky (dále OAMP), který řídí organizační složku státu, jako je Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra. OAMP předkládá návrhy na řízení či změnu charakteru azylových zařízení pro zajištění cizinců. Ke dni 1. 1. 2011 převzal OAMP agendu dlouhodobých víz a dlouhodobých pobytů.¹⁰³

Integraci zajišťuje Státní integrační program, který je zaměřen na pomoc azylantům při zajišťování jejich začlenění do společnosti. Tento program zahrnuje zajištění v oblasti bydlení, výuky českého jazyka a také uplatnění se na trhu práce.

¹⁰⁰ Úmluva o právním postavení uprchlíků. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/uprchlici.pdf>

¹⁰¹ Integrace. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. 3. 2. 2012 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

¹⁰² Listina základních práv a svobod. In: č. 2/1993 Sb. 1993. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

¹⁰³ Odbor azylové a migrační politiky. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. 26. 1. 2011 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/odbor-azylove-a-migracni-politiky.aspx>

Dalším z programů je Státní integrační program v oblasti bydlení, který spolupracuje se Správou uprchlických zařízení. Státní integrační program v oblasti získávání znalostí českého jazyka probíhá formou bezplatného jazykového kurzu, jehož časová dotace je 400 hodin.

Na realizaci Státního integračního programu se spolu s MVČR podílejí také nestátní neziskové organizace. NNO jsou v rámci Státního integračního programu poskytovány neinvestiční dotace až ve výši 500 000,- Kč.¹⁰⁴

Z níže uvedené tabulky č. 2 vidíme, že počet žadatelů o azyl se v EU meziročně zvýšil, a to z 260 210 v roce 2010 na 302 030 žadatelů v roce 2011. Podle Eurostatu nejvíce žadatelů o azyl požádalo v roce 2011 o mezinárodní ochranu ve Francii (56 250), v Německu (53 345), Itálii (34 115) a v Belgii (32 270). Nejvíce žadatelů o azyl bylo z Afghánistánu, Ruska a Pákistánu.

Tabulka 4.2, počet žadatelů o azyl v EU mezi lety 2009-2011

Rok	2009	2010	2011
EU (27)	266 395	260 210	302 030

Zdroj: Eurostat, Vlastní zpracování.

Naproti tomu v České republice požádalo o azyl pouhých 755 cizinců viz tabulka č. 3. Od roku 2008 tak můžeme zaznamenat téměř poloviční pokles. Nejvíce žadatelů o azyl v ČR bylo z Ukrajiny, Běloruska, Ruska a Vietnamu.¹⁰⁵

Tabulka 4.3, počet žadatelů o azyl mezi lety 2008-2011 v ČR

Rok	2008	2009	2010	2011
Česká republika	1 650	1 245	790	755

zdroj: Eurostat, Vlastní zpracování.

¹⁰⁴ Integrace azylantů. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. 3. 2. 2012 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

¹⁰⁵ Statistics. Eurostat [online]. 3. 4. 2012 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

Je nutno podotknout, že ne všichni z žadatelů azyl ihned obdrží – jde o složitý a zdouhavý proces. Tuto skutečnost můžeme názorně pozorovat na níže uvedené tabulce č. 4, ve které můžeme sledovat počet udělených azylů mezi lety 2008-2010 v ČR.

Tabulka 4.4, počet udělení azylů mezi lety 2008-2010 v ČR

Rok	2008	2009	2010
Počet udělení azylů	157	75	125

zdroj: SUZ, Vlastní zpracování.

Například v roce 2010 žádalo o azyl v ČR 790 osob, ale pouze 125 osobám byl azyl udělen. Důvodů může být mnoho a mnohé z nich jsou zcela závislé na individuální situaci žadatele, na zemi odkud pochází, na podmínkách, které v zemi původu měl apod.

Celkové jednání o udělení mezinárodní ochrany je v mnoha případech velice zdouhavý a pro většinu demotivující proces. Rozhodla jsem se nepopisovat celé řízení o udělení mezinárodní ochrany, ale pro bližší přiblížení situace uprchlíků v ČR, bych ráda zmínila příběh jedné rodiny, která žije v ČR a pochází z Afriky. Tento příběh prezentuje subjektivní pohled uprchlíků na integrační proces v ČR. (Viz příloha č. 1)

4.5 Financování integrace cizinců v ČR

V této části se zaměřím na zdroje, ze kterých je financována integrace cizinců v České republice. Jako první zmíním zdroje dotované z EU, dále zdroje ze státního rozpočtu a v neposlední řadě se zaměřím na další zdroje, mezi které patří například dotace a dary aj.

Integrace cizinců v České republice je dotovaná z EU prostřednictvím dvou fondů. Prvním je Evropský fond pro integraci státních příslušníků třetích zemí, který je pod záštitou Obecného programu Solidarita a řízení migračních toků, a dalším pak je Evropský sociální fond.

Evropský fond pro integraci státních příslušníků třetích zemí administruje ministerstvo vnitra. Činnost tohoto fondu je zaměřena výhradně na legálně pobývajících občany třetích zemí, kteří nežadají o mezinárodní ochranu, a kterým tato ochrana nebyla udělena.

Tento fond spolufinancuje předložené prostředky do výše 75 %, je tedy nutné zajistit financování v minimální výši 25 % z jiného zdroje mimo prostředky EU.¹⁰⁶

V průběhu roku 2011 bylo hodnoceno 52 projektových žádostí, z nichž bylo schváleno 24. Jednalo se o projekty jako například:

- Provoz center na podporu integrace cizinců VI. se schváleným příspěvkem 19 868 000,- Kč.
- Centrum na podporu integrace cizinců v Ústeckém kraji se schváleným příspěvkem 5 463 000,- Kč.
- Integrační centrum Praha se schváleným příspěvkem 8 710 000,- Kč.¹⁰⁷

Evropský sociální fond má tři hlavní operační programy, jimiž jsou: OP Lidské zdroje a zaměstnanost, OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost a OP Adaptabilita.

Některé z operačních programů jsou přímo zaměřeny na cizince. Například OP Lidské zdroje a zaměstnanost – má vymezené tyto oblasti podpory: Podpora sociální integrace a sociálních služeb a integrace sociálně vyloučených skupin na trhu práce.¹⁰⁸

Zdroje ze státního rozpočtu zajišťuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo vnitra.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vyhlásilo v roce 2011 dotační program na podporu aktivit v oblasti integrace cizinců na území ČR. V souladu s usnesením vlády mohou být projekty směřovány pouze na podporu integrace cizinců z tzv. třetích zemí. Jednalo se o projekty k podpoře interkulturní výchovy dětí a mládeže zaměřené na cizince z tzv. třetích zemí a o projekty na podporu výuky českého jazyka jako cizího jazyka pro děti, cizince a mládež z tzv. třetích zemí. Minimální výše poskytnutých dotací je 15 000,- Kč.¹⁰⁹

¹⁰⁶ Obecný přehled financování integrace cizinců. *Cizinci v České republice* [online]. 24. 6. 2011 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=650>

¹⁰⁷ Evropský fond pro integraci státních příslušníků třetích zemí. *MVČR* [online]. [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/evropsky-fond-pro-integraci-statnich-prislusniku-tretich-zemi.aspx>

¹⁰⁸ Obecný přehled financování integrace cizinců. *Cizinci v České republice* [online]. 24. 6. 2011 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=650>

¹⁰⁹ Vyhlášení dotačního programu MŠMT na podporu aktivit v oblasti integrace cizinců na území ČR v roce 2011. *MŠMT* [online]. 4. 5. 2011 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/socialni-programy/vyhlaseni-dotacniho-programu-msmt-na-podporu-aktivit-v>

Některé z projektů, které obdržely dotaci od MŠMT, jsou:

- Ostrov – multikulturní hra pro žáky základní a středních škol, obdržela dotaci ve výši 339 000,- Kč.
- Nízkoprahové kurzy češtiny pro cizince a vzdělávání lektorů pro jejich účely, obdržel dotaci ve výši 321 000,- Kč.¹¹⁰

Ministerstvo vnitra realizovalo v roce 2011 dotační řízení pro obce a městské části na projekty zaměřené na integraci cizinců na lokální úrovni.

Mezi *další zdroje* můžeme s jistotou zařadit například Finanční mechanismus EHP a Norska, který poskytuje českým subjektům granty na investiční a rozvojové projekty. K dalším významným zdrojům můžeme zařadit kooperaci s mezinárodními organizacemi jako je například UNHCR. Mezi lokální zdroje můžou patřit dále dotace krajů a obcí.

¹¹⁰ Rozdělení dotací projektům v rámci Programu na podporu aktivit v oblasti integrace cizinců na území ČR pro rok 2008. *MŠMT* [online]. 5. 6. 2008 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/rozdeleni-dotaci-projektum-v-ramci-programu-na-podporu-aktivit-v-oblasti-integrace-cizincu-na-uzemi-cr-pro-rok-2008>

5 Závěr

Cílem této práce bylo nastínit obecnou problematiku integrace cizinců, ale pak také charakterizovat integrační politiku, její vznik, vývoj a problémy, ale také její nedostatky a to jak v Evropě, tak v České republice. Soustředila jsem se jak na teoretické objasnění problematiky, tak na praktickou část. V rámci praktické části jsem absolvovala jednodenní stáž v uprchlickém táboře v Havířově.

Klíčovým milníkem v oblasti imigrace v Evropě byl rok 1973, kdy se situace imigrantů naprosto změnila. Přistěhovalci ze zemí třetího světa tvořili již tři čtvrtiny z celkového počtu přistěhovalců. Zde vyvstal první impuls k rozvoji účinné integrační politiky. Jeden z hlavních tehdejších problémů spočíval v nedostatečné integraci migrujících pracovníků, a to jak ze třetích zemí, tak ze zemí EHS. Jako další problém, taktéž na konci 80. let, Evropská Komise vnímala nelegální migraci. V tomtéž roce v EHS pobývalo přibližně 600 000 nelegálních migrantů.

Dalším důležitým momentem v historii společné migrační politiky EU, byla Maastrichtská smlouva, která zavedla evropské občanství. Tímto občanstvím byla Evropanům udělena zcela nová práva, jako bylo například právo volit a být volen do Evropského parlamentu, dále například petiční právo, nebo právo se obracet na veřejného ochránce práv.

Společná migrační politika EU, ale také integrační politiky jednotlivých zemí mají své kořeny na konci 80. let, ale jejich vývoj pokračuje, až dnes. Nejaktuálnější politickou verzí vize k předmětu migrační politiky EU je Stockholmský program, který byl přijat v prosinci roku 2009. Tento program definuje přístup k zaměstnání, jako zásadní prvek pro úspěšnou integraci.

Jednou z aktualit této tematiky je Modrá karta EU. Modrá karta EU ve srovnání se Zelenou kartou v USA značné nedostatky. Například Modrou kartu EU je možné získat jen za toho předpokladu, že jste kvalifikovaný pracovník, nebo že spadáte do kategorie pro tzv. skilled workers. I přesto mají kvalifikovaní pracovníci v USA výhodnější a flexibilnější postavení, jednak obdrží zelenou kartu na deset let s možností prodloužení a již po pěti letech můžou zažádat o občanství. Tato možnost v EU nepřichází v úvahu, nejenže nelze získat občanství prostřednictvím Modré karty EU, ale pobyt držitele této karty je na prvních 18 měsících omezen na jednu členskou zemi a to tu, do které přišel imigrant, jako první.

Díky tomuto přínosnému srovnání se domnívám, že toto opatření musí projít ještě mnoha změnami, aby nalákalo více kvalifikovaných pracovníků na území Evropské Unie a aby usnadnilo postavení těchto osob ve členských zemích.

V posledních letech Evropa čelí přílivu imigrantů hlavně z tzv. zemí třetího světa. V roce 2010 byl největší počet státních příslušníků třetích zemí v EU z Turecka, Maroka a Albánie. Mezi lety 2008 a 2009 jsme mohli zaznamenat 11% nárůst v udělení občanství. Noví občané pocházeli hlavně z Afriky, Asie a Severní a Jižní Ameriky. Jak ukazuje současnost a praxe pouze udělování občanství není ten nejlepší způsob pro efektivní integraci imigrantů do společnosti. K efektivní integraci dochází pouze tehdy, pokud je jak stát, tak imigrant svolný k integraci.

Pro snadnější integraci musí imigrant podniknout určité kroky, v první řadě si musí osvojit místní jazyk. Znalost místního jazyka je jedna z předních dovedností, která následně otevírá dveře imigrantovi do sfér integračního procesu, jako je například začlenění na trh práce. V roce 2010 činila průměrná míra zaměstnanosti státních příslušníků třetích zemí ve věku 20 – 64 let 58,5 %. Realitou je, že etnický a kulturní rozdíl může přispívat k tomu, že imigranti z třetích zemí buď práci nenacházejí, nebo je hluboce pod jejich kvalifikací. Pokud není vzdělání těchto lidí využito a imigranti pracují na místech, pro která jsou překvalifikovaní, jedná se o nedostatečně využitý zdroj a plýtvání lidským kapitálem.

V některých evropských zemích je situace spojená s integrací imigrantů alarmující. Tento jev jde jednoznačně vidět na příkladu Francie. Striktní legislativa ve Francii de facto protirečí evropským hodnotám, jako je základní právo na svobodu vyjadřování a s tím i spojenou svobodu vyznání. V roce 2011 vstoupil v platnost zákon, který zakazuje ženám nosit hidžáb na veřejnosti. Ženy, které chodí s pokrývkou tváře na veřejnosti, jsou pokutovány ve výši 130 EUR. Je otázkou, zda není tímto zákonem věnována větší pozornost označení muslimů, než skutečným integračním potřebám. Muslimská žena nosí pokrývku hlavy, jako důkaz její víry, křesťanská jeptiška nosí pokrývku hlavy ze stejného důvodu.

Pokud tedy svobodná země prosazující „evropské hodnoty“ udělí zákaz jedné náboženské skupině, neměla by projevit jistou míru spravedlnosti a věnovat pozornost také jiným náboženstvím?

Ani Česká republika není výjimkou a musí čelit nátlaku multikulturalismu a globalizace. Příchod přistěhovalců znamená pro ČR jak příležitost, tak riziko.

Segmentace a polarizace zahraniční zaměstnanosti v ČR souvisí mimo jiné s původem migrujících pracovníků. Vyšší pozice jsou dostupné především občanům ekonomicky vyspělých zemí. Na nižší pracovní pozice směřují častěji státní příslušníci ze třetích zemí a z méně rozvinutých zemí EU. Nejvíce nezaměstnaných bylo v roce 2011 z Moldavska, téměř 62 % z celkového počtu moldavských imigrantů. Další větší skupinou byli lidé z Mongolska, kde nezaměstnanost dosáhla téměř 91 %. Ve vietnamské menšině v ČR je nezaměstnaných pouze 8,6 %. Vietnamci tvoří také skupinu imigrantů, ve které je největší procentuální zastoupení živnostníků a to 91,4 %.

Česká republika přistupuje k problematice integrace flexibilně. Mezi lety 2009 – 2010 byla zavedena v České republice Centra podpory integrace cizinců. V roce 2011 byly vládě předloženy „Nové zásady pro integraci cizinců“. Tyto zásady vyzývají k větší orientaci na praktický přístup k integraci a zaměřují se například na vstupní kurzy, jazykové zkoušky apod.

Evropa čelí postupnému stárnutí obyvatelstva. Kvůli globalizaci a zvýšené mobilitě pracovních sil zažívá Evropa, ale také Česká republika stále větší příliv cizinců. Proto je nutné vytvořit multikulturní prostředí, které bude podporováno efektivním integračním procesem. Za těchto předpokladů se příchod přistěhovalců může stát příležitostí a ne bezpečnostní hrozbou.

Seznam použité literatury

- [1] ALGAN, Yann. *Cultural Integration in France*. Paris, 20. 6. 2010. Dostupné z: <http://econ.sciences-po.fr/sites/default/files/file/yann%20alghan/France.pdf>. Institut d'étude politiques de Paris.
- [2] ARCHICK, Paul. Muslims in Europe: Promoting Integration and Countering Extremism. In: *www.crs.gov* [online]. 2011 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: <http://www.fas.org/sgp/crs>
- [3] BARŠOVÁ, Andrea a Pavel BARŠA. *Přistěhovalectví a liberální stát: Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Adamov: MIKADAPRESS s.r.o., 2005. ISBN 80-210-3875-6.
- [4] BODVARSSON, Örn B. a Hendrik VAN DEN BERG. *The Economics of Immigration: Theory and Policy*. The United States: Springer, 2009, Hispanic Immigration to the United States, 45 str. ISBN 978-3-540-77796-0.
- [5] BUSCK, Steen a Henning POULSEN. *Dějiny Dánska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007. ISBN 978-80-7106-908-9.
- [6] *Centra na podporu integrace cizinců* [online]. [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <http://www.integracnicentra.cz/>
- [7] COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Building an open and secure Europe: the home affairs budget for 2014-2020, (11. 2. 2012), dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52011DC0749:EN:NOT>
- [8] Co nabízíme. *LaStrada* [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.strada.cz/cz/co-delame/sluzby-lastrada/co-nabizime>
- [9] COLLETT, Elizabeth. *Immigrant Integration in Europe in a Time of Austerity* [online]. Washington, DC: Migration Policy Institute, 2011 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z: <http://www.migrationpolicy.org/pubs/TCM-integration.pdf>
- [10] CORSI, Marcella, Chiara CREPALDI a Manuela Samek LODOVICI. *Ethnic minority and Roma women in Europe: A case for gender equality?* [online]. 2008 [cit. 2012-04-09]. ISBN 978-92-79-12981-0. Dostupné z: ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=4833&langId=en
- [11] Council for a Parliament of the World's Religions. [online]. [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.parliamentofreligions.org/index.cfm?n=1>
- [12] European Commission, Home Affairs (5. 3. 2012), dostupné z: http://ec.europa.eu/home-affairs/policies/immigration/immigration_integration_en.htm

- [13] European commission: Home Affairs. [online]. [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/home-affairs/policies/immigration/immigration_integration_en.htm
- [14] European Web Site on Integration. [online]. [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/ewsi/en/policy/legal.cfm#>
- [15] Europa přehledy právních předpisů: Odborná skupina pro otázky obchodování s lidmi (6. 2. 2012), dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_trafficking_in_human_beings/133701_cs.htm
http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_trafficking_in_human_beings/133701_cs.htm
- [16] European Commission, Home Affairs (10. 2. 2012), dostupné z: http://ec.europa.eu/home-affairs/funding/intro/funding_intro_en.htm
- [17] European Commission: COMMON BASIC PRINCIPLES FOR IMMIGRANT INTEGRATION POLICY IN THE EUROPEAN UNION. [online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/jha/82745.pdf#zoom=100
- [18] *European Commission: Stockholm Programme* [online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:0038:EN:PDF>
- [19] European Migration Network: KEY EU MIGRATORY STATISTICS. [online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://emn.intrasoft-intl.com/html/index.html>
- [20] European Agenda for the Integration of Third-Country Nationals. In: EUROPEAN COMMISSION, 2011. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0389:FIN:ES:PDF>
- [21] European Agenda for the Integration of Third-Country Nationals. EUROPEAN COMMISSION, 2011. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0389:FIN:ES:PDF>
- [22] European Pact on Immigration and Asylum. In: *13440/08*. Brussels, 2008. Dostupné z: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/08/st13/st13440.en08.pdf>
- [23] European Commission Home Affairs, (8. 2. 2012), Dostupné z: http://ec.europa.eu/home-affairs/policies/immigration/immigration_intro_en.htm#
- [24] Evropský fond pro integraci státních příslušníků třetích zemí. MVČR [online]. [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/evropsky-fond-pro-integraci-statnich-prislusniku-tretich-zemi.aspx>
- [25] European Commission, Eu Immigration Portal, (8. 2. 2012), dostupné z: http://ec.europa.eu/immigration/tab2Redirect.do;EUIP_FO_JSESSIONID=gWRlPy6cGhZ0rnflYhhjdxFTh0S1pM1LQpRHyLJHyH1RQk6y0Lp!-462093003

- [26] *EU Blue Card Network* [online]. [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: <http://www.apply.eu/BlueCard/>
- [27] European Commission–Home Affairs: The European Integration Fund. [online]. [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/home-affairs/funding/integration/funding_integration_en.htm
- [28] European Fund for the Integration of third-country nationals 2007-2013: Work Programme for 2011. [online]. [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/home-affairs/funding/integration/AWP%202011.pdf>
- [29] GUILD, E.K. GROENENDIJK, C. A. GROENENDIJK a S. CARRERA. *Illiberal liberal states: immigration, citizenship, and integration in the EU*. Farnham, Surrey a Burlington, VT: Ashgate Publishing, 2009. 414 s. ISBN 978-07-5467-698-0.
- [30] IP/09/593. *Platforma pro dialog: „Evropské fórum pro integraci“ a interaktivní „evropská internetová stránka věnovaná integraci“: dva nové nástroje fungující integrace*. Brusel, 2009. Dostupné z: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/593&format=HTML&aged=1&language=CS&guiLanguage=en>
- [31] I muslimové rádi popíjejí pivo, vyrábí ho v utajení. *Idnes.cz* [online]. 2011 [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/i-muslimove-radi-popijeji-pivo-vyrabi-ho-v-utajeni-fss-/eko-zahranicni.aspx?c=A110414_1566541_eko-zahranicni_spi
- [32] Informace o projektech Center na podporu integrace cizinců (CPIC). *Centra na podporu integrace cizinců* [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.integracnicentra.cz/Onas/informaceOProjektech.aspx>
- [33] Integrace. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 3. 2. 2012 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>
- [34] INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION. *Addressing the Irregular Employment of Immigrants in the European Union: Between Sanctions and Rights*, 2008. 328 s. ISBN 978-92-9068-449-7.
- [35] Integrace azylantů. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 3. 2. 2012 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>
- [36] INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION: The Nature of Human Trafficking [online] 6. 2. 2012, dostupné z: <http://www.iom.int/jahia/page676.html>
- [37] Job Club. *Integrovaný portál MPSV* [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/obcane/jobclub>
- [38] JEWS' SUBWAY HERO A MUSLIM. *New York News* [online]. 12. 12. 2007 [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: http://www.nypost.com/p/news/regional/item_SF5elktAPxQgqd71DWLfyJ;jsessionid=67501ACE3149921DB85268108F80CB8C

[39] KOM (2011) 902 v konečném znění. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0902:FIN:CS:PDF>

[40] KAVANOVÁ, Klára. Evropský pakt o migraci a azylu – společná imigrační pravidla pro členské země EU. In: *Migrace online* [online]. 10. 10. 2008 [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2123505>

[41] Listina základních práv a svobod. In: č. 2/1993 Sb. 1993. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

[42] MESSINA, A.M. *West European immigration and immigrant policy in the new century*. Greenwood Publishing Group, 2002. 269 s. ISBN 978-02-7597-192-2.

[43] Những nhà bán lẻ Việt Nam. *Makro* [online]. [cit. 2012-03-31]. Dostupné z: <http://www.makro.cz/public/makro-cz/Domu/Sortiment/Provozovny/Vietnamsky-maloobchod>

[44] Obecný přehled financování integrace cizinců. *Cizinci v České republice* [online]. 24. 6. 2011 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=650>

[45] O charitě. *Charita Česká republika* [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.charita.cz/o-charite/>

[46] OECD. *From Immigration to Integration: Local Solutions to a Global Challenge*, 2006. 322 s. ISBN 978-92-6402-896-8.

[47] Obecný přehled financování integrace cizinců. *Cizinci v České republice* [online]. 24. 6. 2011 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=650>

[48] Odbor azylové a migrační politiky. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 26. 1. 2011 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/odbor-azylove-a-migracni-politiky.aspx>

[49] *Příručka o integraci pro tvůrce politik a odborníky z praxe* [online]. Třetí. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2010 [cit. 2012-03-13]. ISBN 978-92-79-13506-4. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ewsi/UDRW/images/items/doc1_12892_316640580.pdf

[50] PROTOCOL TO PREVENT, SUPPRESS AND PUNISH TRAFFICKING IN PERSONS, ESPECIALLY WOMEN AND CHILDREN, SUPPLEMENTING THE UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME. In: A/55/383. 2000. Dostupné z: http://www.uncjin.org/Documents/Conventions/dcatoc/final_documents_2/convention_%20traff_eng.pdf

[51] Projekty. *CIC* [online]. 1. 6. 2011 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: http://www.cicpraha.org/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=13&Itemid=232&lang=cs

[52] RÁKOCZYOVÁ, Miroslava a Robert TRBOLA. *Lokální strategie integrace cizinců v ČR I.* první. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2008. ISBN 978-80-7416-006-6. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_271.pdf

[53] Religions for peace. *Mission* [online]. [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.parliamentofreligions.org/index.cfm?n=1>

[54] Rekvalifikační kurz pro odbornou veřejnost - Komunitní tlumočení ve styku s cizinci a menšinami. *Cizinci v České republice* [online]. 11. 8. 2010 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: <http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=692>

[55] Rozdělení dotací projektům v rámci Programu na podporu aktivit v oblasti integrace cizinců na území ČR pro rok 2008. *MŠMT* [online]. 5. 6. 2008 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/rozdeleni-dotaci-projektum-v-ramci-programu-na-podporu-aktivit-v-oblasti-integrace-cizincu-na-uzemi-cr-pro-rok-2008>

[56] Řádný legislativní postup. In: *Evropský parlament: O parlamentu* [online]. [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/0080a6d3d8/%C5%98%C3%A1dn%C3%BD-legislativn%C3%AD-postup.html>

[57] SCHEU, Harald Christian. *Aktuální otázky migrační politiky Evropské unie*. Praha: Vysoká škola finanční a správní. ISBN 978-80-7408-031-9.

[58] SCHEU, Harald Christian. *Migrace a kulturní konflikty*. První. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0.

M. HAWKINS, Joyce a Robert ALLEN. *The Oxford encyclopedia of english dictionary*. Oxford: Clarendon Press, 1991.

[59] SARTORI, G. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci: Esej o multietnické společnosti*. Praha: DOKOŘÁN, 2011. 146 s. ISBN 978-80-7363-380-6.

[60] STEPAN, Alfred. Why is France Burning?. *Project-syndicate* [online]. 2005 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: <http://www.project-syndicate.org/commentary/why-is-france-burning->

[61] Směrnice Rady 2009/50/ES, kapitola 1, článek 2, písm.b)

[62] Statistics. *Eurostat* [online]. 3. 4. 2012 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

[63] Stát omezuje cizince v drobném podnikání. *Program migrace* [online]. 15. 3. 2011 [cit. 2012-03-31]. Dostupné z: <http://migration4media.net/2011/03/15/stat-omezuje-cizince-v-drobnem-podnikani/>

[64] TRBOLA, Robert a Miroslava RÁKOCZYOVÁ. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR II.: Role zaměstnání a vybraných institucí v procesu integrace*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2011. ISBN 978-80-87474-20-4.

- [65] The Schengen area and cooperation. In: *Europa: Summaries of EU legislation* [online]. 03. 08. 2009 [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/133020_en.htm
- [66] The Maastricht Treaty. In: *EUROTREATIES* [online]. Maastricht, 7. 2. 1992 [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: <http://www.eurotreaties.com/maastrichtec.pdf>
- [67] TAMPERE EUROPEAN COUNCIL 15 AND 16 OCTOBER 1999: PRESIDENCY CONCLUSIONS. In: *European Parliament* [online]. 1999 [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm
- [68] Termíny kurzů českého jazyka. *Centrum na podporu integrace cizinců* [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.integracnicentra.cz/MoravskoslezskyKraj/MSKkcj.aspx>
- [69] Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community. In: *2007/C 306/01*. 2007. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:EN:HTML>
- [70] The Stockholm Programme. In: *2010/C 115/01*. 2010. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:01:EN:HTML>
- [71] Tolerance and non-discrimination. *OSCE* [online]. [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.osce.org/what/tolerance>
- [72] Úřední věstník Evropské Unie I. 207
- [73] Úmluva o právním postavení uprchlíků. In: *208/1993*. 1967. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/uprchlici.pdf>
- [74] URI. *United Religions Initiative* [online]. [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: http://www.uri.org/about_uri
- [75] Počet útoků na náboženské objekty v Bosně roste. *Český rozhlas* [online]. 27. 03. 2011 [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/zpravy/_zprava/868663
- [76] Vietnamci už v Česku provozují skoro 20 tisíc obchodů. *IDNES.cz* [online]. 23. 1. 2011 [cit. 2012-03-31]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/vietnamci-uz-v-cesku-provozuj-skoro-20-tisic-obchodu-pcs-/ekonomika.aspx?c=A111123_163302_ekonomika_vem
- [77] Vyhlášení dotačního programu MŠMT na podporu aktivit v oblasti integrace cizinců na území ČR v roce 2011. *MŠMT* [online]. 4. 5. 2011 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/socialni-programy/vyhlaseni-dotacniho-programu-msmt-na-podporu-aktivit-v>
- [78] Zaměstnanost - datové údaje. *ČSÚ* [online]. 31. 12. 2011 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/datove_udaje/ciz_zamestnanost

Seznam zkratek

CIPS – Centrum informačních a poradenských služeb ČVUT

CVNS – Centrum pro výzkum neziskového sektoru

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

EHS – Evropské hospodářské společenství

EK – Evropská komise

EUR - Euro

Europol – Evropský policejní úřad

EMCDDA - Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost

EASO - Evropský podpůrný úřad pro otázky o azylu

Eurodac – Evropská databáze otisků prstů

EMN – European Migration Network

EPA – Evropská poradenská agentura

EIF - Evropský fond pro integraci

ESVO – Evropské sdružení volného obchodu

FRONTEX – European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

MVČR – Ministerstvo vnitra ČR

NNO - Nevládní a neziskové organizace

OBSE - Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

OAMP- Odbor azylové a migrační politiky

OP – operační program

SRN – Spolková republika Německo

SFEU – Strukturální fondy Evropské unie

SIS - Schengenský informační systém

URI - United Religions Initiative

USA – The United states of America

ÚP – Úřad práce

UNHCR – Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

VIS - Vízový informační systém

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 11. května 2012



.....
Tereza Rafajová

Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek

Tabulka 4.1, Počet organizací a poboček v jednotlivých krajích	47
Tabulka 4.2, Počet žadatelů o azyl v EU mezi lety 2009-2011.....	51
Tabulka 4.3, Počet žadatelů o azyl mezi lety 2008-2011 v ČR	51
Tabulka 4.4, Počet udělení azylů mezi lety 2008-2010 v ČR.....	52

Seznam grafů

Graf 2.1, Financování migrační politiky EU v letech 2007-2013	17
Graf 2.2, Financování migrační politiky EU v letech 2014-2020	19
Graf 4.1, Zaměstnanost cizinců k 31. 12. 2011	38
Graf 4.2, Živnostníci k 31. 12. 2011	40
Graf 4.3, Evidování na úřadu práce k 31. 12. 2011	42

Seznam příloh

Příloha č. 1: Subjektivní pohled uprchlíků na integrační proces v ČR